

KARYS

Kaina 30 ct.

Nr. 37

MES EINAMI

Narševičiaus foto

Politikos apžvalga

KAIP VOKIEČIAI AGITUOJA PRIEŠ KLAIPĖDOS KRAŠTO SEIMELIO RINKIMUS

Artinantis Klaipėdos krašto seimelio rinkimams, vokiečiai labai smarkiai rengiasi. Spauda nurodo, kad nori eiti iš vien Klaipėdos stambūs ūkininkai — vokiečiai, masonų ložės nariai ir komunistai. Tai rodo, kad komunistų sąrašas yra tik tariamas, o šiaip jie eina kartu su kitais vokiečiais, kad tik perviršytų lietuvišką elementą. Lietuviams Klaipėdoj teks smarkiai kovoti, nes vokiečiai, norėdami laimėti, naudojami įvairiomis priemonėmis. Tai parodo net jų agitacija per radio ir spaudoj, kurioj jie kursto Klaipėdos krašto gyventojus prieš Lietuvos vyriausybę.

KIENO NAUDAI BUVO SUKELTI SUVALKIJOS NERAMUMAI

Spauda nurodo, kad Suvalkijos neramumai buvo sukelti ne Lietuvos ūkininkų, bet Lietuvos priešų naudai. Spauda nurodo, kad vokiečių laikraščiai, ypač Karaliaučiaus, labai džiaugėsi dėl šių įvykių ir kursto ūkininkus streikuoti ir Klaipėdos krašte. Pasak Karaliaučiaus laikraščio, tai yra labai svarbu prieš rinkimus į Klaipėdos seimelį. Taigi, dabar aišku, kad įvykiai galėjo būti naudingi tik Lietuvos priešams, kurie stengiasi sugriauti Lietuvos vienybę ir nepriklausomybę.

VĖL DĖL RYTŲ PAKTO

Kai kurį laiką nebebuvo girdėti apie Rytų paktą, tačiau pasirodo, kad jo šalininkai nuo tos idėjos neatsisako. Šiomis dienomis Prancūzijos ministeris pirmininkas ir užsienių reikalų ministeris kalbėjosi su lenkų atstovu Paryžiuje ir palietė Rytų paktą, norėdamas sužinoti dabartinį lenkų nusistatymą (lenkai iki šiol priešinosi paktui). Lenkų atstovas ir šį kartą aiškiai neatsakė. Paskutinėmis spaudos žiniomis, šis reikalas bus iškeltas per prasidėjusią šią savaitę Tautų Sąjungos plenumo sesiją.

VOKIEČIAI VĖL REIKALAUJA KOLONIJŲ

Dėl Italijos ekspansijos (veržimosi) į Afriką ir vokiečių spauda pradėjo reikalauti kolonijų vokiečių tautai. Vokiečių laikraščiai rašo, jeigu Anglija nori draugingai gyventi su vokiečiais, tai ji turi jiems užleisti mandatų dalį ir stengtis, kad būtų jiems gražintos atimtos kolonijos. Europos spauda rimtai nežiūri į šiuos reikalavimus, nes Anglija nemananti užleisti nė vieno metro savo žemių. Kitos valstybės, turinčios kolonijų, taip pat nelinkusios jų atiduoti vokiečiams. Tuo būdu yra tik tuščios svajonės.

LENKŲ—ČEKOSLOVAKŲ SANTYKIAI ĮTEMPTI

Nors lenkai ir čekoslovakai yra giminingos tautos, tačiau visą laiką santykiai tarp jų yra įtempti. Tasai reiškinys turi daug priežasčių. Lenkai kaltina čekoslovakus, kad jie pasinaudojo proga, kai lenkai kovojo dėl savo nepriklausomybės, ir pagrobė Tešeno sritį, kurios dalį ir dabar valdo. Be to, lenkai kaltina čekoslovakus, kad kovose su bolševikais čekoslovakai sulaukė siūstus lenkams ginklus. Taip pat dabar skiriasi Lenkijos ir Čekoslovakijos užsienių politika. Čekoslovakija nusistačiusi prieš Vokietiją ir turi gerus santykius su Sovietų Rusija, o Lenkija dabar palaiko gerus santykius su Vokietija ir nusistačiusi prieš Sovietų Rusiją. Čekoslovakija griežtai priešinosi Austrijos prijungimui prie Vokietijos, o Lenkijai tai nerūpi. Lenkija vis svajoja, kad vokiečiai pradės vežtis į pietus ir užmirš rytus. Tai svarbiausios priežastys dėl kurių lenkai nesugyvena su čekoslovakais. Pagaliau reikia pabrėžti, kad čekoslovakai visą laiką stengiasi susitaikyti su lenkais, bet lenkai užsispyrę ir nenori geruoju gyventi su savo kaimynu.

ČEKOSLOVAKIJOS VOKIEČIAI BRUZDA

Čekoslovakijos vokiečiai paskiausiai pradėjo smarkiai bruzdėti. Jie eina, spaudos žiniomis, Klaipėdos vokiečių pėdomis.

ŠVEDŲ—LIETUVIŲ SANTYKIAI EINA VIS GLAUDYN

Šiomis dienomis naujas švedų ministeris Lietuvai įteikė Valstybės Prezidentui savo skiriamuosius raštus. Šia proga švedų ministeris nurodė gerus santykius tarp Švedijos ir Lietuvos ir pareiškė, kad Švedija dideliu susidomėjimu seka Lietuvos pažangą ir nuoširdžiai nori kuo daugiau išplėsti politinį, kultūrinį ir ekonominį Švedijos ir Lietuvos bendradarbiavimą. Šia prasme atsakė ir Valstybės Prezidentas.

ITALIJOS—ABISINIJOS GINČAS TAUTŲ SAJUNGOJE

Italijos—Abisinijos ginčas šiomis dienomis buvo apvarstytytas Tautų Sąjungos Tarybos posėdy, kuris tuo reikalu buvo sušauktas. Italijos atstovas pareiškė, kad Abisinija yra laukinių žmonių kraštas, barbariškas, nesilaiko Tautų Sąjungos pakto nuostatų dėl verguvės uždraudimo ir t.t., todėl italai turi būti įgalioti šį kraštą tvarkyti. Į tai Abisinijos atstovas atsakė, kad italų atstovo kaltinimai tik nori paslėpti tikrą italų tikslą, būtent, pavergti laisvą Abisinijos kraštą. Abisinijos atstovas reikalavo, kad Tautų Sąjungos organai imtųsi reikalingų priemonių taikai išlaikyti. Kai Abisinijos atstovas kalbėjo, Italijos atstovas išėjo iš posėdžio. Abisinijai pritarė ir Sovietų Rusijos atstovas Litvinovas, kuris nurodė, kad Italija yra puolancoji pusė ir ji neturi teisių užimti laisvą kraštą dėl jos nurodytų priežasčių. Paskutinėmis spaudos žiniomis, T. S. Taryba pavedė italų—abisiniečių ginčą ištirti specialiai komisijai į kurią įeina Anglijos, Prancūzijos ir trijų neutralių valstybių atstovai. Ši komisija jau pradėjo savo darbą. Tačiau sunku pasakyti ar jai pavyks rasti išeitį iš susidariusios sunkios būsenos.

AR LIETUVAI APSIMOKA IEŠKOTI VOKIETIJOJ RINKŲ

Dėl mūsų prekių suvaržymų Vokietijoje, nors dar galioja Lietuvos — Vokietijos ekonominės sutartys, spauda nagrinėja, ar, bendrai, mums apsimoka ieškoti rinkų Vokietijoje. Spauda nurodo, kad dabar neapsimoka ir ekonomiais sumetimais. Mat, Lietuva parduoda pasauliui galvijus ir jų mėsą, įvairių rūšių javus ir kailius, šerius, linų sėmenis ir t.t. Dėl pirmųjų dviejų grupių, tai jas sunku parduoti svetur ir sunku, beveik negalima, parduoti Vokietijoje, jeigu ir nevaržytų vokiečiai. Dėl trečios grupės, tai tasias prekes galima visur lengvai parduoti ir nereikia būtinai jas vežti į Vokietiją.

LATVIŲ EKONOMINIAI REIKALAI

Latvių spaudos žiniomis paskiausiai prekyba su Prancūzija buvo latviams naudinga, nes latviai pardavė prancūzams daugiau, negu iš jų pirkė. Tačiau su Lietuva, Estija ir Švedija latviai turi dabar pasyvų prekybos balansą, vadinasi, tos valstybės daugiau įveža į Latviją, negu išveža. Latviai netrukus pradės su sakytomis valstybėmis prekybos derybas balansui išlyginti.

ESTŲ KARININKUS RŪPESTINGIAU RENGIS

Estų spaudos žiniomis ateity estų karininkai bus rūpestingiau rengiami. Tikėtai geresnieji aspirantai galės patekti į karo mokyklą. Ligi šiol į karo mokyklą buvo priimami visi baigę vidurinę mokyklą.

PRANCŪZŲ SPAUDA APIE VOKIEČIŲ AGENTŲ VEIKIMĄ LIETUVOJ

Prancūzų spauda rašo apie vokiečių propagandą dėl rinkimų į Klaipėdos seimelį. Rimtas prancūzų politikos žurnalas „Journal des Debats“ rašo, kad priešrinkiminė vokiečių kova įgijusi keistą pobūdį. Hitlerininkai-agitatoriai skleidžia gandus, kad lietuvių ūkininkų būseną pablogėjo dėl įtemptų santykių su vokiečiais ir t.t. Prancūzų žurnalas nurodo, kad vokiečių agitatoriai nori sukurstyti ūkininkus, stengdamiesi susilpninti Lietuvos vyriausybę.

ČEKOSLOVAKAI STIPRINA SAVO SIENĄ SU LENKAIS

Čekoslovakijos vyriausybė šiomis dienomis perkėlė dar vieną pėstininkų pulką į Tešinę prie lenkų sienos. Be to, dar siunčiamos į Tešinę artilerijos dalys. Taip pat sustiprinta ir žandarmerija pasienyje.

Leidžia Kar. Štabe Sp. ir Švt. Skyrius

Redaktorius mjr. Balčiūnas

SKELBIMŲ KAINA pagal susitarimą. Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė, „Karys“. Telef.: per Kar. Štabą 56 nr. KAINA: višiemis metams 8 lt., 6 mėn. 4 lt., 3 mėn. 2 lt., 1 mėn. 1 lt. Užsieny, be Vokietijos, Latvijos ir Estijos, dvigubai.

Kariuomenė privalo būti tautos saugumo laidas

Iš Valstybės Prezidento kalbos rugsėjo 8 d.

Mūsų ginklo pajėgų vadovybei, karininkai ir kareiviai, visi šios iškilmės dalyviai! Prieš penkerius metus, kada minėjome Dytautą Didįjį ir jo nuopelnus Lietuvai, kada minėjome mūsų didingą senovę – buvo nustatyta šventi 8 rugsėjo diena, kaip tautos šventė. Toji diena laikoma ir mūsų kariuomenės iškilme. Kokia jos prasmė? Jos prasmė ta, kad tauta, norinti būti laisva ir išlikti nepriklausoma, turi būti stipri ir todėl privalo tvirtos kariuomenės. Tautos amžius skaitomas šimtais ir tūkstančiais metų, taigi jos praėitis ir dabartis yra vieninga, yra ta pati, ir šioji šventė reiškia tą vieningumą. Tautos laisvė galiausiai ginklu apsaugojama, ir dėl to mes taip mėgstame ir mylime savo kariuomenę. Ji nuolat budi mūsų tėvynės sargyboje, ji gina mūsų kraštą nuo visokių pavojų. Kariuomenė, turėdama tiek daug visuomenės pasitikėjimo, privalo būti jai skirtoje augštumoje, – privalo būti tautos saugumo laidas.

Sveikindamas visas mūsų ginklo pajėgas, linkiu joms ir toliau budėti mūsų Tėvynės Lietuvos garbei!

Respublikos Prezidentas Antanas Smetona, lydimas kr. aps. min. gen. ltn. Šniukštos ir gen. ltn. Čapliko, apvažiuodamas sveikinasi su kariuomenės dalimis ir organizacijomis Tautos šventės dieną

Sulco foto

Artilerija Tautos šventės parade

Naruševičiaus foto

Tautos šventės iškilmės

Rugsėjo 8 d. visa Lietuva didelėmis iškilėmis atšventė Tautos šventę. Ypač iškilmingai šventė praėjo Kaune. Jos minėjimas prasidėjo jau iš vakaro — iškilmingu žuvusių dėl Lietuvos laisvės pagerbimu.

Dar ankstokai prieš iškilmes prie Vytauto D. muziejaus traukė įvairios kariuomenės dalys, organizacijos, visuomenė. Į iškilmes atvyko: kr. aps. min. gen. ltn. Šniukšta, vid. r. min. gen. ltn. Čaplikas, teisingumo min. Šilingas, aukštoji kariuomenės vadovybė, užsienio valstybių Lietuvai akredituoti karo atstovai, Kauno įgulos karininkai.

Į susirinkusius tarė žodį krašto apsaugos ministeris, pažymėdamas, kad šiandien susirinkome šioje vietoje Tautos šventės išvakarėse pagerbti žuvusius už mūsų Tėvynės Nepriklausomybę. Šioji vieta yra mums visiems šventa. Čia, susikaupe prie Nežinomojo Kareivio kapo, mes prisimename mūsų didvyrius, kurie atidavė savo gyvybę, kad tik Lietuva būtų laisva, kad jos gyventojai galėtų tiek dvasiškai, tiek materiališkai klestėti ir augti. Daug padėta aukų, kol mūsų Tėvynė atsikratė svetimųjų jungo. Daugelis Lietuvos kovotojų yra padėję galvas ne tik Lietuvos žemėje, bet ir tolimuose kraštuose — Sibiro laukuose. Tik per aukas ir pasišventimą mes laisvę atgavome.

Mes esame nedidelė tauta, stiprių kaimynų apsupta

tik gyvendami gražiuoju, susiklause, darniai, galėsime išlaikyti mūsų Nepriklausomybę. Štai kodėl visoks sukilimas lietuvių prieš lietuvi, visoki tarpusavė nesantaika turi būti iš mūsų tarpo išrauta.

Mes turime parodyti pasauliui, kad esame visai subrendę patys tvarkyti savo reikalus, tada nebūtų mūsų priešų priekaištų, kad lietuviai nepajėgia patys valdytis.

Gen. ltn. Šniukšta priminė, kad

šiandieną vis dažniau ir dažniau nugirstami pikti balsai, einą iš svetur, kur Lietuvos vardas žemi-

namas, kur kiekviena mūsų klaida ar nepasisėkimas su džiaugsmu ir panieka komentuojamas. Todėl turime visi vienybėje ir drausmėje pakelti visus negalavimus ir trūkumus. Mes turime būti stiprūs. Į visas priešų pastangas ir grasinimus mus paklupdyti mes turime atsakyti mūsų dainiaus žodžiais: „Nežuvo Lietuva iki šioliai, dabar jos niekas nepargriau“.

Mūsų kariuomenė budi ir pasirengusi ginti Lietuvos teritoriją. Su ja turi eiti iš vien visa tauta.

Lietuvai brangus kiekvienas jos kovotojas. Ką tik darytume, atsiminkime visada mūsų valstybės reikalus. Kiekvienas mūsų žingsnis neturi prieštarauti bendriems tautos reikalams.

Vienybėje galybė!

Po krašto apsaugos ministerio kalbos buvo grojamas gedulo maršas, kurio metu Nežinomojo Kareivio kapas apdengtas daugybe vainikų. Pirmiausia vainiką padėjo mūsų kariuomenės vadovybė.

Gaudžiant Laisvės Varpui sugrotas tautos himnas ir iškilmingai nuleistos vėliavos.

Iškilmės baigėsi kariuomenės dalių ir šaulių dalių iškilmės maršu pro Nežinomojo Kareivio kapą.

Rugsėjo 8 d. jau nuo pat ryto visi įvairiausiomis susisiekimo priemonėmis skubėjo aerodroman, kur turėjo būti kariuomenės paradas.

Dideli karo aviacijos aerodromo plotai buvo pilni žmonių.

Aerodrome buvo speciališkai įrengtas altorius ir aukštiesiems svečiams tribūna. Į iškilmes atvyko diplomatinis korpusas, kariuomenės vadovybė, svetimų valstybių karo atstovai. Pamaldoms prasidedant atvyko ir Vyriausias ginkluotų Lietuvos jėgų Viršininkas Prezidentas Antanas Smetona, kr. aps. min. gen. ltn. Šniukštos lydimas.

Pamaldas atlaikė vyriausias kariuomenės kapelionas kun. Mironas, per kurias gražiai giedojo Kauno

Kavalerija parade

Naruševičiaus foto

igulos bažnyčios choras, J. Dambrausko diriguojamas, kariuomenės dūdų orkestrams pritariant.

Po pamaldų Valstybės Prezidentas Antanas Smetona, krašto apsaugos ministerio gen. ltn. Šniukštos ir kariuomenės štabo viršininko lydimas, apvažiavo vi-

sas išsirikiavusias kariuomenės dalis ir su visomis pasisveikino.

Valstybės Prezidentas Antanas Smetona pasakė kalbą, kurią dedame atskirai.

Tautos Vado žodį palydėjo tautos himnas (giedojo visi kareiviai (visiems karo orkestrams pritariant) ir 21 patrankos šūvis.

Kariuomenės paradiui vadovavo gen. ltn. Čaplikas. Nors žemė po lietaus aerodrome buvo sunki, tačiau paradas darė labai puikaus įspūdžio. Iš kariuomenės dalių pirmiausia praėjo P. L. P. Karo mokykla, toliau pėstininkų pulkai, techniškosios dalys, artilerija, kavalerija. Tuo pat metu nelabai aukštai praskrido kelios mūsų karo aviacijos eskadrilės.

Po kariuomenės parado iškilmės maršu taip pat praėjo ir įvairios visuomenės organizacijos.

Jau yra tradicija, kad kasmet grįžtantį iš parado kariuomenė visuomet pereina per Kauną. Perėjo ji ir šį kartą. Tūkstančiai kauniečių gėrėjosi gražiomis mūsų kariuomenės eilėmis, klausėsi jų dainų ir muzikos, tik krito į akis, kad labai mažai kas atiduodavo pagarbą kariuomenės dalių vėliavoms. Reikėtų jas daugiau gerbti. Ats. j. ltn. J. Leonavičius

Kr. Aps. Ministerio padėka gen. ltn. Čaplikui

Žiūrėdamas rugsėjo 8 d. parada dar kartą įsitinkinu, kad dalių drausmė ir susiklausymas yra pavyzdingas. Nežiūrint blogo oro ir nepalankių vietovės sąlygų, kariuomenė praėjo gražiai ir įspūdingai, sukeldama žiūrėtojų širdyse pasididžiavimą ir užtikrinimą, kad mūsų kariuomenė sunkiu Tėvynei momentu atliks savo pareigą. Mes esame ramūs dėl Lietuvos ateities, žinant, kad ginkluotosios jėgos yra savo paskirties aukštumoje.

Prašau priimti, Pone Generale, mano gilios padėkos žodį, o taip pat prašau padėkoti nuo manęs visiems p. p. karininkams, puskarininkiams ir kareiviams už jų stropias ir gražias pastangas ir už gerą mūsų jėgų pademonstravimą.

Po parado Kauno gatvėmis

Naruševičiaus foto

Technikos dalių metinė šventė

Rugsėjo dvyliktoji yra iškilminga diena nemažam karių būriui: tą dieną technikos dalys švenčia savo metinę šventę. Ši šventė yra džiaugsmo diena — džiaugsmo dėl visų metų stropaus darbo, dėl pasiektos pažangos ir laimėjimų ir dėl to, kad tarnaujama garbingoje technikos kariuomenėje. Todėl tą dieną technikos dalių kareivinės pasipuošia trispalvėmis vėliavomis ir žolynų girliandomis.

Gen. ltn. Popeliučka

Švenčia šią dieną pionieriai, pasiryžę mums nutiesti užžėlusius kelius į Vilnių per kalnus, pelkes ir upes, švenčia ryšininkai, jungią laidais, kaip nervais, visas kariuomenės dalis į vieną, — automobilininkai, kurių šimtąjėgiai plieno žirgai kaip viesulai raižo „viešus kelelius“, — šarvuotininkai su savo griausmingais, ir neįveikiamais šarvuočiais ir tankais, švenčia geležinkelininkai, švenčia pagaliau ir ant jūros bangų besisupąs karo laivas „Prezidentas Smetona“, kuris stropiai budi mūsų mielos Klaipėdos sargyboje. Didelis tai būrys narsių vyrų, graži šeima.

Technikos dalys, kaip ir visos kitos, gimė nepriklausomybės kovų audrose ir buvo krikštytos krauju, ginant savo krašto brangią žemę. Technikos dalys, nors dar jaunos, nusipelnė vertų pasididžiavimo laimėjimų. Jų gimimo lopšys buvo priešų nusiaubti Lietuvos griuvėsiai. Pradžiai reikėjo ir pinigų, ir turto ir specialistų, tačiau viso to trūko. Krašte dar tebesiautė visoki priešai, kuriems tik patiko. Ir nežiūrint visa to, technikos dalys kartu su visa kariuomene susikūrė, sutriuškino priešus ir ant savo laimėjimų laurų išaugo ir sužydo. Visa tai padarė ne kažkoki pasakų didvyriai, bet mes patys — lietuviai. Nes Lietuva yra drąsių ir pasiryžusių vyrų žemė. Tatai turėtų atsiminti kiekvienas, kas išdrįstų kelti koją į mūsų kraštą prieš mūsų valią.

Pati pirmoji technikos dalių užuomazga yra 1919 metai, kada pradėta kurti karo technikos mokykla su įvairių technikos specialybių grupėmis. Jos tikslas

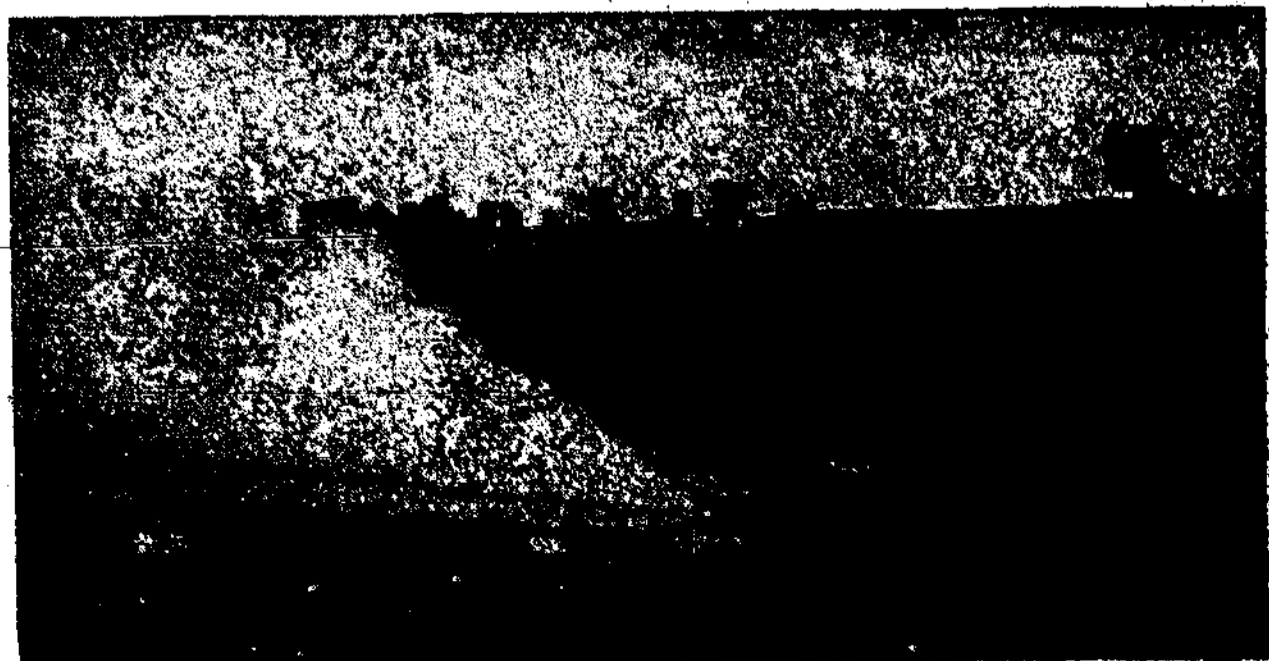
buvo ruošti karininkus ir puskarininkius specialistus. Tačiau šiai mokyklai pradėjus kurtis, nuo jos buvo atsisakyta ir įkurta inžinerijos kuopa su sapiroų (pionierių), automobilių, elektrotechnikos, geležinkelių ir kitais būriais. Jos vadu 1919 m. sausio 30 d. buvo paskirtas karininkas Nurkus. Inžinerijos kuopa greit po to buvo performuota į batalioną. Iš minėtų būrių vėliau išaugo savarankiškos technikos dalys, nes didėjant darbo plotui ir žmonių skaičiui, vienu inžiner. batalionu negalima buvo pasitenkinti. Tat iš šio bataliono ilgainiui išsiskyrė įvairios kuopos ir tapo savarankiškomis: 1919 m. balandžio 3 d. auto kuopa, liepos 1 d. — elektrotechnikos kuopa, o rugpiūčio 1 d. batalioną visai išformavo ir įsteigė atskirą sapiroų kuopą ir geležinkelių kuopą. Taigi, augo ir kovėsi dėl nepriklausomybės kiekvienas technikos dalinys savarankiškai ir išaugo į dabar esančias technikos dalis.

Visoms technikos dalims vadovauja ilgametis jų viršininkas gen. ltn. Popeliučka, kuriam padeda karo technikos valdyba. Turėdamas gerą ir veiklią vadovybę, technikos dalys atsidėjusios ir su pasisekimu eina pažangos keliais. Technikos kariuomenėje svarbiausią vaidmenį vaidina gerai paruošti ir prityrę specialistai. Jie yra technikos kariuomenės vertingumo ir stiprumo pagrindas. Todėl jų paruošimui ir kreipiamas visas dėmesys. Moderniškais ir apgalvotais metodais mūsų sumanūs vyrukai padaromi pavyzdingais radistais, telegrafistais, pionieriais, šoferiais, geležinkelininkais ir kitais specialistais. Išėję atsargon, daugelis jų pasinaudoja savo įgytomis specialybėmis ir už tai visada su dėkingumu atsimena technikos kariuomenę.

Karininkai specialistai ruošiami įvairiuose kursuose; kai kurie jų siunčiami į užsienį pagilinti savo specialybes.

Šalia specialistų ruošimo, be abejonės, neužmirštama technikos dalys aprūpinti moderniškais karo ginklais. Gerai išmokslinta, apginkluota, griausminga ir lietuviškai narsi mūsų technikos kariuomenė yra stipri pajėga. Ji — vienas iš gražiausių žiedų visos kariuomenės gėlyne. Gimusi skurde, užaugo ir tapo tokia, kokia dabar yra. Kokia ji iš tiesų yra, parodys tuomet, kai neš laisvės spindulį ir trispalvę vėliavą į pavergtą Vilniaus kraštą.

K. Š.

Chloro paleidimas

Partizanai — Lietuvos nepriklausomybės kovų dalyviai

Partizanas yra svetimas žodis, pradėtas vartoti Europoje viduriniaisiais amžiais. Naujaisiais laikais tuo vardu vadina: 1) liaudies būrius, sukilusius kovoti dėl tėvynės laisvės ir nepriklausomybės, 2) iš kariuomenės išskiriamus ir atskirai prieš kariuomenės sparnuose ir jos užpakalyje veikti siunčiamus būrius. Partizanai buvo plačiai žinomi pereinamame amžiuje, kada pradėjo busti tautinių minių susipratimas ir daug Napoleono nukariautų šalių (pav., Ispanija, Tirolis, Rusija) sukilo, norėdamos atgauti savo nepriklausomybę. Šių šalių istorija didžiudamasi mini daug pagarsėjusių partizanų vadų ir jų karžygiškus žygius.

Lietuvos nepriklausomybės kovose partizanai taip pat atliko gana svarbų darbą. Mūsų palikuonys, ištyrę Lietuvos kūrimosi laikus ir kovas dėl nepriklausomybės, turės ne mažiau progos didžiutis lietuvių tautos susipratimu ir jos pasiryžimu atgauti savo laisvę. Iš tolimiausių Lietuvos kampų savanorių plaukimą į kariuomenę beveik galima pavadinti tautos sukilimu, tačiau atskirose Lietuvos vietose buvo ir partizaniškų sukilimų ir kovų dėl nepriklausomybės. Šiomis kovomis ypač pasižymėjo buvusioji Joniškėlio apskritis, kuri paskiau buvo panaikinta ir jos valsčiai paskirstyti prie Biržų, Panevėžio ir Šiaulių apskričių. Todėl dabar minėti partizanai vadinami bendrai vasaros rytų partizanų vardu.

Vasaros rytų partizanai susidarė pačioj Lietuvos kūrimosi pradžioj. Pirmoji Lietuvos vyriausybė nemėnė steigti kariuomenės, todėl išleido į tautą atsišaukimą organizuoti gausingą miliciją, t. y., ginkluotis visai tautai. Rusams bolševikams veržiantis į Lietuvą, ryšiai su centru nutrūko ir vietiniai gyventojai, negaudami iš vyriausybės reikalingų nurodymų, įvykdė jos pirmąjį pageidavimą. Valsčiuose susidarė gausingi (po 100—150) milicijos būriai, daugiausia iš kariuomenėje tarnavusių vyrų. Tačiau iš pradžių nevisi suspėjo apsiginkluoti ir pasipriešinti bolševikams. Vis dėlto vasaros rytų partizanams tenka garbė pirmiesiems pradėjus kovas dėl Lietuvos nepriklausomybės.

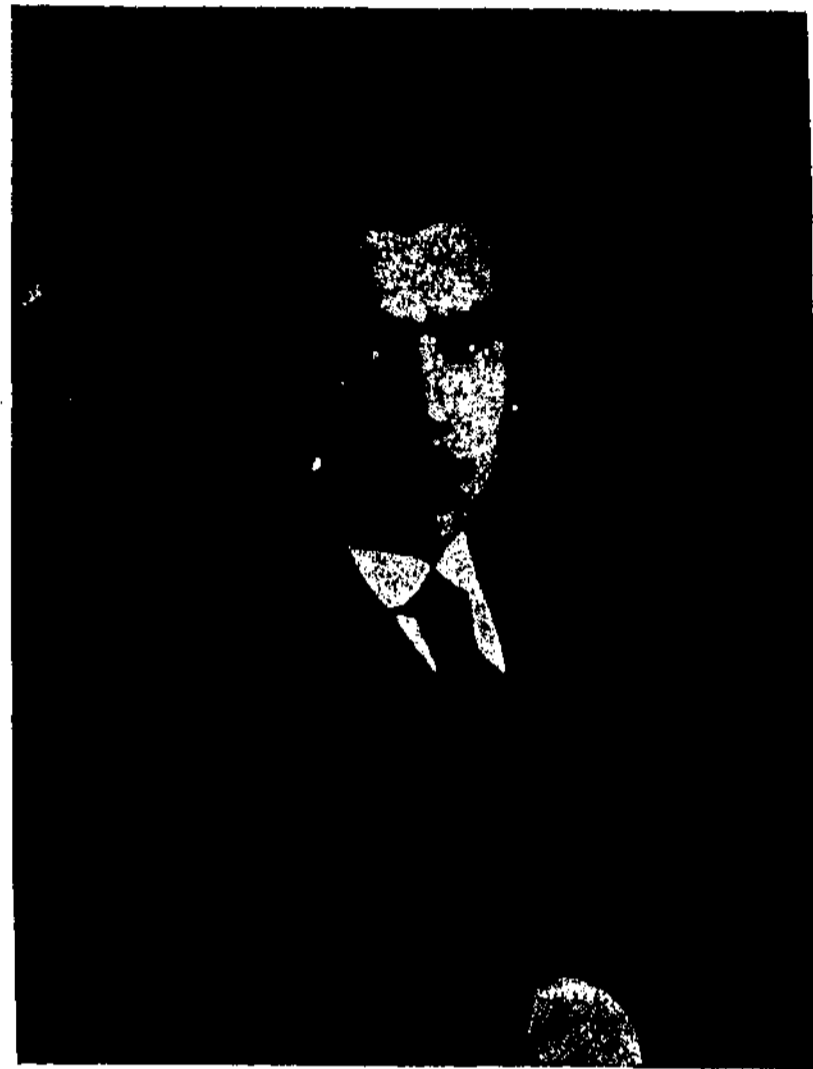
1919 m. sausio 16 d. bolševikų būrys pradėjo atiminėti Pašvitinio valsčiaus kaimuose gyvenančių milicininkų ginklus. Komiteto pirmininkas karininkas Bartosevičius su milicijos būriu išėjo jų vaikyti. Rimkūnų dvare (dabar Linkuvos valsč., Šiaulių apskr.)

Buvęs Joniškėlio partizanų bat, vadas plk. ltn. Stapulionis (dabar Ukmėrgės karo komendantas) su buvusiu antros kuopos vadu ats. mjr. Gudeliū tikrina prieš pristatant apdovanoti partizanų tarnybos žinias

įvyko kautynės, kuriose pirmas žuvo partizanas Aleksandras Vainauskas.

Jis buvo kilęs iš neturtingos ūkininkų šeimos. Jo tėvas, gavęs dalį, iš pradžių nuomojo ūkį, paskiau tarnavo dvaruose kumečiu, o senatvėje — šeriku. Turėjo dešimt vaikų ir iš mažens juos leido tarnauti pas ūkininkus. Paūgėjęs Aleksandras išvyko į Rygą ir ten tarnavo vežiku, 1915 m. buvo pašauktas į rusų kariuo-

Aleksandras Vainauskas, pirmoji auka dėl Lietuvos Nepriklausomybės, žuvęs Rimkūnų kautynėse su bolševikais 1919. I. 16.

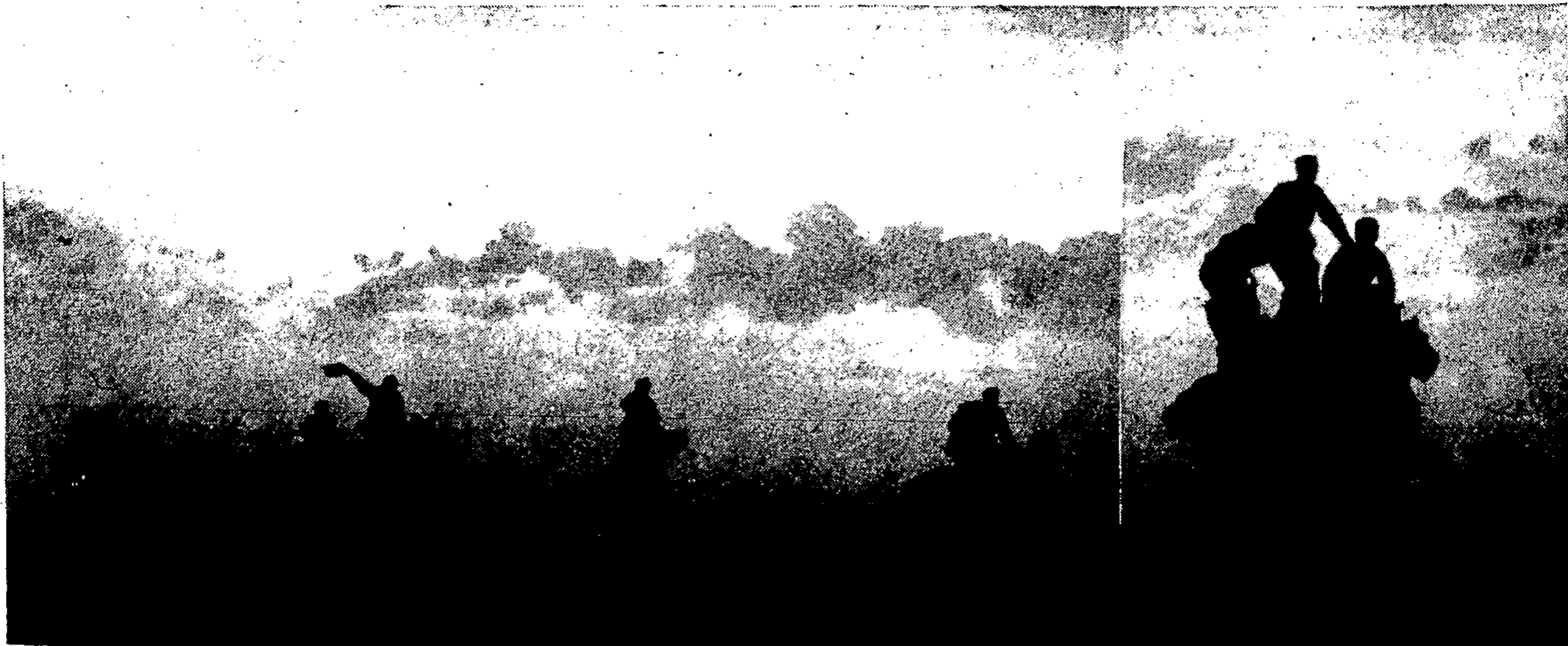
menę, austrų fronte buvo sužeistas ir pateko į jų nelaisvę. Sugrįžęs į tėviškę įstojo į miliciją ir pirmose kautynėse su bolševikais žuvo.

1919 m. sausio 22 d. bolševikai įsigalėjo visoje apskrityje, tačiau partizanai nenusiminė. Jie susijungė su Lietuvos vyriausybe Kaune ir jos pritariai slaptai organizavo ginkluotąs jėgas bolševikų užfrontėje. Jie slaptai sudarė ir apginklavo būsimųjų būrių kadrus, rengė varguomenės sukilimus prieš bolševikus, agitavo neklausyti bolševikų valdžios, ir sklėdė iš Kauno atsivežamas priešbolševikiškas proklamacijas, kuriomis žadino gyventojų tarpe išsivadavimo viltį.

1919 m. kovo 22 d. bolševikai iš apskrities pasitraukė ir partizanai atvirai stojo prieš juos. Visuose valsčiuose susidarė nuo 20 ligi 100 partizanų būriai, kurie užėmė prieš bolševikus apie 70 km frontą nuo Latvijos sienos ligi Panevėžio ir kovojo su bolševikais, kol Lietuvos kariuomenė užėmė Panevėžį ir padėjo bolševikus išvaryti.

Bolševikus išvarius, į Lietuvos vasaros rytų kraštą iš Latvijos įsibrovė bermontininkai. Partizanai taip pat stojo į kovą prieš juos, bet būdami per silpni užimti ištisą frontą, kovojo su mažesnėmis bermontininkų gaujomis, kurios plėšė gyventojus. Paskiau, kada visa kariuomenė pradėjo kovoti su bermontininkais, vasaros rytų partizanai kartu su kariuomenės šiaurės grupe dalyvavo žygiuose prieš bermontininkus ligi Joniškio užėmimo — 1919 m. lapkričio 27 d.

Lietuvos nepriklausomybės kovose netrūko partizanų ir kitose vietose. Prieš bermontininkus buvo

Mūsų raitininkai džigituoja

Naruševičiaus foto

Lietuviai, ant žirgų!

Į dragūnų tarnybą!

Svarbiausios žinios atsargos ir kariuomenėje tarnaujantiems raitininkams ir norintiems būti raitininkais.

Kiekviena valstybė stengiasi būti tvirta, kad nelemtą valandą jos kas nesugriautų ir neužgrobtų. Didelėms valstybėms tokias pastangas vykdyti lengviau, nes jų rankose dideli kapitalai, dideli turtai, didelė pramonė, na ir daug gyvosios jėgos žmonių. Mažoms valstybėms užtikrinti savo saugumą kur kas sunkiau. Dėl to ir mūsų valstybei tenka ieškoti ypatingų priemonių, kurios, neapsunkindamos valstybės išdo ir pačių gyventojų, didintų mūsų saugumą ir atsparumą. Šia prasme kiekvienas susipratęs lietuvis turėtų sveikinti dragūnų tarnybą ir į ją štoti. Dragūnai mums duos ne tik saugumo jausmą, kad pavojaus valandą kiekvienam Lietuvos kampely šoks ant savo žirgo ginkluotas ir kariškai mokytas lietuvis kovotojas, bet jie skleis krašte ir ūkio kultūrą, gerindami žirgo kokybę, kuri lietuviai senovėj taip mylėjo, kuriuo senoji Lietuva garsėjo ir kurio vaizdas iš senų laikų yra vienas mūsų valstybės ženklų.

sukilę Žemaičių gyventojai. Ypač pagarsėjo šiaulių partizanai. Taip pat garsios yra lenkų užimto Lietuvos pakraščio ir pademarklinio gyventojų partizaniškos kovos su lenkais. Daugelis jų už savo narsius žygius yra apdovanojami Vyčio kryžiumi.

Vasaros rytų partizanų nuopelnai kovose dėl Lietuvos nepriklausomybės vyriausybei taip pat jau seniai paaiškėjo, tik jų apdovanojimo reikalas ilgiau užtruko. Mat, partizanams veikiant bolševikų užfrontėje ir nuo jų užpuolimų neapdraustoje pafrontėje, viskas buvo daroma taip, kad liktų kuo mažiausia pėdsakų, iš kurių priešas galėtų surasti kaltininkus ir juos išžudyti. Todėl reikėjo nemaža laiko, kol buvo sutvarkyti partizanų sąrašai ir kiekvieno iš jų tarnybos žinios.

Pagaliau sutvarkytos tarnybos žinios ir partizanų

Tad reikia žinoti, kas toji dragūnų tarnyba. Tu žinių mums ir duoda dragūnų tarnybos įstatymo vykdymo taisyklės.

I. Organizacija ir priklausomybė

Dragūnai steigiami būriais visoje Lietuvoje. Būriai gali būti atskiri arba jie suvedami į eskadronus, o šie — į rinktines.

Dragūnų būrys steigiamas apskrities sienose, eskadrono daliniai (būriai) gali būti kelių apskričių sienose.

Dragūnų eskadronai bus numeruojami paeiliui pradedant nuo I pėst. div. eskadronų. Atskiri būriai turės savo miestų ar miestelių vardus, pav.: Atskiras Ukmergės dragūnų būrys.

Dragūnų dalis steigia kavalerijos viršininkas per apskričių komendantus pagal kariuomenės vado patvirtintą planą.

Taikos metu dragūnai priklauso kavalerijos viršininko per apskričių komendantus, o karo metu — kaip nustatys karo vadovybė.

Taikos metu dragūnų būrių vadais skiriami kava-

darbų aprašymai buvo jų įkūrėjo Dr. J. Navako ir buvusiojo Joniškėlio partizanų bataliono vado plk. ltn. A. Stapulionio įteikti vyriausybei.

Šių metų tautos šventės proga Tautos Vadas Respublikos Prezidentas Antanas Smetona visus buvusiuosius rytų partizanus apdovanojo įvairiais garbės ženklais. Partizanų darbus Tautos Vadas įvertino kaip ypatingus nuopelnus Lietuvos valstybei ir lietuvių tautos garbei ir daugumą partizanų apdovanojo Vytauto Didžiojo ordino garbės ženklais.

Ats. mjr. P. Gudelis

Redakcijos pažymėjimas: Sąryšy su masiniu partizanų apdovanojimu Kary dėsimė ir daugiau rašinių, kur bus iškeliami partizanų veiksmai, kautynės ir atskiri pasižymėjimai.

Raitininkų sportas

Naruševičiaus foto

lerijos atsargos karininkai, o aukštesnių dalinių — tikrosios tarnybos karininkai.

Dragūnų uniforma nustatoma ta pačia tvarka, kaip tikrosios tarnybos kariams.

II. Dragūnų priėmimo sąlygos ir tvarka

Į dragūnus priimami kavalerijos atsargos karininkai ir kareiviai; kareiviai, baigiantieji tarnauti karo tarnybą kavalerijos pulkuose, naujokai ir prieššaukiamąjo amžiaus savanoriai.

Visi tie kariai, naujokai ir savanoriai, kurie nori stoti į dragūnus, turi tiktai šioms sąlygoms:

- 1) karininkai turi būti ne senesni kaip 40, o kareiviai ne senesni kaip 27 metų amžiaus;
- 2) turi tiktai kavalerijos rikiuotės tarnybai;
- 3) jei patys ar jų ūkio valdytojai arba bendrininkai (jei jie nesavarankiškai gyvena) galės ir pasižadės tinkamai išlaikyti dragūno arklių, ir galės atlikti visas dragūnų tarnybos priedermes.

Galintais tinkamai išlaikyti dragūno arklių laikomi:

1) žemės ūkio savininkai arba nuomininkai, nuolat laikantieji ne mažiau kaip du arklius ir mokantieji ne mažiau kaip 100 litų valstybinių žemės mokesčių per metus;

2) valstybės ir savivaldybių tarnautojai, kurie pasižadės tinkamai išlaikyti dragūno arklių.

Norintieji stoti dragūnų tarnybon prie prašymo turi pridėti šiuos dokumentus:

- 1) pasižadėjimą tinkamai laikyti arklių ir gautuosius daiktus;
- 2) pareiškimą, kad turi savo arklių ir nori su juo tarnauti; kas arklio neturi, tas pažymi savo prašyme. Prieššaukiamąjo amžiaus savanoriai dar prideda:
- 3) gimimo metriką ar kitus amžių įrodančius dokumentus;
- 4) policijos liudymą, kad stoti savanoriu nėra Karinės prievolės įstatymo 19 str. (V. Ž. Nr. 298, eil. 1988) nurodytų kliūčių;
- 5) tėvų ar globėjų raštinį leidimą stoti savanoriu.

Pasižadėjimus tvirtina viršaičiai ir burmistrai, o valstybės tarnautojų — jų įstaigų viršininkai.

Kavalerijos atsargos kariai, tarnavę rikiuotėje ir norintieji tarnauti dragūnais lygtinėse atostogose, prašymus su dokumentais paduoda savo apskr. komendantui.

Apskr. komendantas pasiunčia apskr. naujokų ėmimo komisijon sveikatai patikrinti. Komisijos pripažintus tinkamais tarnauti rikiuotėje, jei yra vietų, priima dragūnais.

Dragūnų priimtą kavalerijos atsargos kareivį apskrities komendantas nustatytu laiku siunčia į kavalerijos pulką, kuriame mokomi to apskrities dragūnai. Pulkas išduoda turtą, arklių ir paleidžia namo tokia pat tvarka, kaip ir lygtinių atostogų leidžiami dragūnai.

Tikrosios karo tarnybos kareiviai, tarnaujantieji kavalerijos pulkuose ir norintieji būti dragūnais, ne vėliau kaip per tris mėnesius prieš tarnybos pabaigą paduoda prašymą su dokumentais savo pulko vado vardu. Jų prašymus išsprendžia kavalerijos viršininkas ir, jei yra vietų, įskaito dragūnais kandidatais. Atitarnavus tikrąją karo tarnybą, jie priimami dragūnais ir leidžiami į lygtines atostogas.

Naujokai ir savanoriai, kurie nori stoti dragūnų tarnybon, prašymus su dokumentais privalo paduoti savo apskr. komendantui ne vėliau kaip ligi tų metų naujokų ėmimo pradžios.

Naujokai ir savanoriai į dragūnus imami Karinės priev. įst. ir Dragūnų tarn. įst. vykdymo taisyklių tvarka. Imamojo naujoko ir savanorio tinkamumą dragūnų tarnybai sprendžia apskr. komendantas.

Kai norinčių ir tinkamų būti dragūnais naujokų ir savanorių yra perteklius, apskr. komendantas savo nužiūra atrenka iš jų reikalingą skaičių, o likusius siunčia karinę prievolę atlikti į kavalerijos pulkus bendra tvarka.

III. Tikroji karo tarnyba

Dragūnai tikroje karo tarnyboje tarnauja 7 mėnesius (Dragūnų tarn. įst. 3 str.). Tikroji dragūnų karo tarnyba prasideda balandžio mėn. 1 d. ir baigiasi lapkričio mėn. 1 d.

Tikroje karo tarnyboje tarnauja naujokai dragūnai ir prieššaukiamąjo amžiaus savanoriai dragūnai. Tarnauja kavalerijos pulkuose.

Dragūnus, kurie tarnaudami tikrąją karo tarnybą pripažįstami tinkamais tarnauti tik nerikiuotėje arba jų pačių, tėvų, globėjų, arba kitų už juos arklių išlaikyti pasižadėjusių asmenų, materialinė būtis tiek blogėja, kad nebegali išlaikyti dragūno arklio, dalių vadai iš dragūnų paleidžia. Paleistieji karinę prievolę atlieka bendra tvarka. Materialinės būties blogėjimas įrodomas vietos savivaldybės liudymu.

IV. Leidimas lygtinių atostogų

Nustatytą laiką kariuomenėje išstarnavę dragūnai leidžiami į lygtines atostogas.

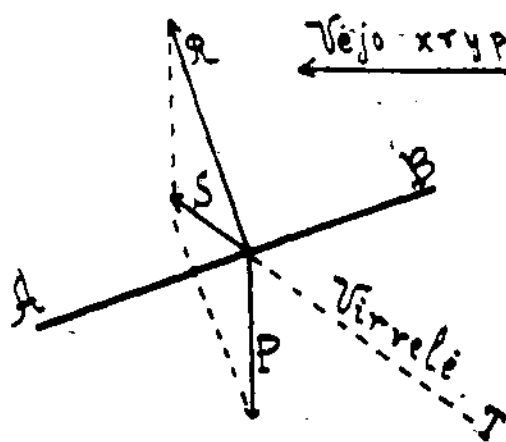
Paleistiems lygtinių atostogų dragūnams ir jų arkliams pulkas išduoda tiek maisto ir pašaro, kiek reikia kelionei.

Dragūnai su arkliais namo vyksta žygio tvarka, jei nuo kariuomenės dalies ligi jų apskrities miesto yra ne daugiau kaip 100 km, ir vežami geležinkeliais valdžios lėšomis, jeigu jų apskrities miestas nuo kariuomenės dalies toliau kaip 100 km.

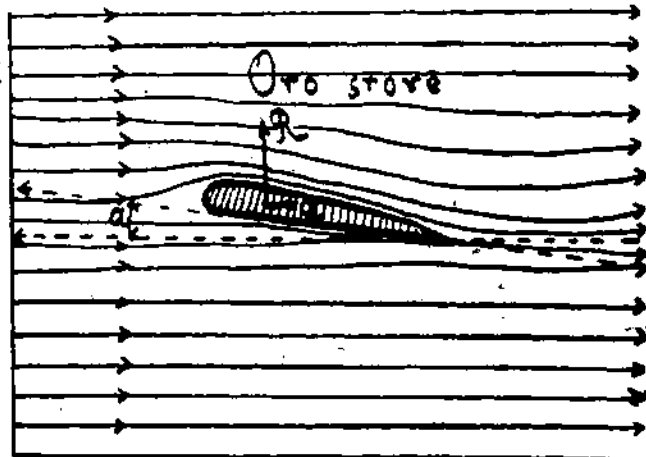
Skraidymo pagrindai

Šiuo rašinėliu norima šiek tiek supažindinti skaitytojus su tais dėsniais, kuriais lėktuvas kyla, skraido ir tūpia.

Paprasčiausiu lėktuvu galime laikyti vaikų mėgiamą žaislą — aitvarą. Jį veikia visos tos jėgos, kurios veikia ir lėktuvą. Pav., linija A B (1 brėž.) yra aitvaro plokštuma, kurią veikia: žemės traukos jėga P lygi aitvaro svoriui; keliamoji jėga R, kuri gauna-

Br. 1

Br. 2

ma nuo oro traukos — vėjo. Paleidus aitvarą, tuojau jis krinta, nes nėra kam tarp jėgų P ir R palaikyti pusiausvyros ir šias jėgas taip išskirstyti, kad jos laikytų aitvarą ore. Laikant aitvarą virvele, jėgos P ir R atitinkamai pasidalija ir gaunama viena keliamoji jėga S, lyg ir tęsinys virvelės, kuri ir laiko aitvarą ore. Kai vėjas stiprus, tai didesnė ir jėga R, o padalinus padidėja ir jėga S. Kai silpnas vėjas, kad jėgos R ir S padidėtų ir kad aitvaras laikytųsi ore, reikia virvelės laikytojui pabėgti.

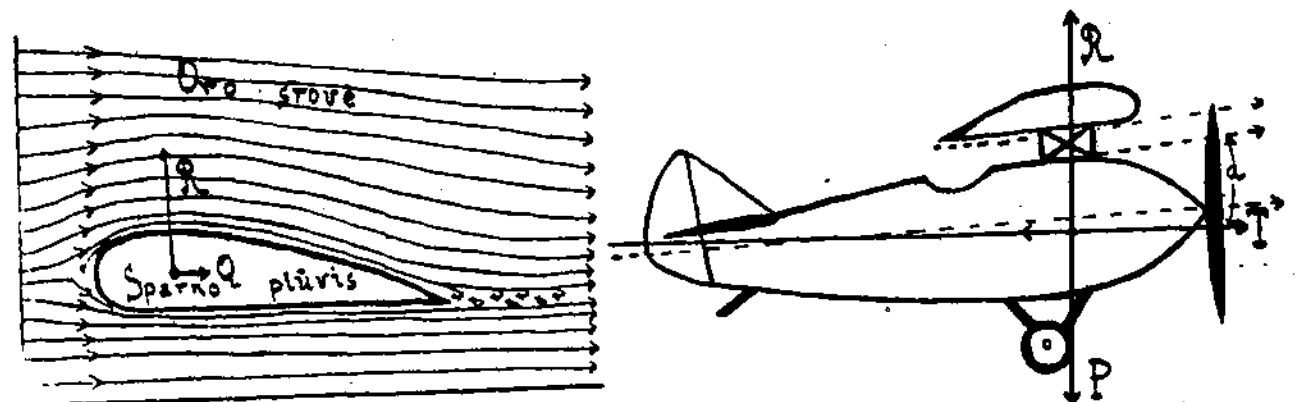
Panašios jėgos veikia ir lėktuvą (4 brėž.), tik čia virvelės traukos jėgą pakeičia variklio propelerio traukos jėga. Kad lėktuvas galėtų pakilti, jis turi turėti keliančiąsias plokštumas, t. y. sparnus. O kad sparnai nuo propelerio traukos gautų keliamosios jėgos, jie turi būti ar tam tikru kampu propelerio traukos ašies krypties atžvilgiu pastatyti (2 brėž.) ar turėti atitinkamoje vietoje išsipūtimą (3 brėž.).

Kada sparnas prie lėktuvo pritaisytas taip, kad turi vadinamąjį atakos kampą (2 brėž. a kampas) arba jo viena pusė yra iškila, tai nuo oro srovės gaunama keliamoji jėga, nes oro dalelės, susidurdamos su sparnų plokštuma, padaro per tą patį laiką nevienodą

kelią, o todėl jos ir juda nevienodu greičiu. Tos oro dalelės, kurios eina išgaubta sparno dalimi, t. y. viršum sparno, slenka didesniu greičiu, negu tos, kurios eina apačia sparno. Viršuje sparno dėl didesnio greičio oro dalelės retėja, o apačioje — dėl mažesnio greičio sutirštėja, dėl ko ir kyla lėktuvas, nes tarp viršutinės ir apatinės sparno dalies susidaro oro slėgimo skirtumas, kuris lyg ir čiulpia lėktuvo keliamąsias plokštumas — sparnus į viršų.

Iš šio aiškinimo lyg ir išeitų, kad lėktuvas galėtų kilti statmeniškai aukštyn. Taip iš tikrųjų lėktuvas (ne autožiras) ir gali padaryti, bet tik jau pakilęs ore ir įsigijęs tam tikrą greičio atsargą. Dar nepakilęs nuo žemės ir be reikalingos greičio atsargos lėktuvas kilti statmeniškai negali, nes jis tuojau netektų ir tos keliamosios jėgos, kuri jam leidžia kilti į orą kiekvienam lėktuvui atitinkamu kampu. Ir turėdamas greičio atsargą lėktuvas tekils statmeniškai iki tol, kol ši greičio atsarga išsiaikvos.

Bet lėktuvo skridimas nėra vien tik kilimas aukštyn, o dar ir horizontalus skridimas, planiravimas, pikirovimas, aukštasis pilotažas ir tūpimas. Prieš pradėdant nagrinėti lėktuvo skridimą, pravartu apibū-

Br. 3

Br. 4

dinti visas tas lėktuvo dalis ir visus tuos aviacijoje vartojamus terminus, su kuriais mums tenka susidurti.

Lėktuvo liemeniu vadinama toji lėktuvo dalis, prie kurios prijungiama: sparnai, važiuoklė, o vienvarikliuose lėktuvuose prie liemens pritašomas ir variklis. Liemuo gali būti medinis ar metalinis. Metalinis liemuo daromas iš tarp savęs sujungtų ar lydymo ar kniedinimo būdu vamzdžių, kurie sudaro liemens

Nuosavas dragūno turtas, kurį jis atsigabeno vykdamas į kariuomenę, ligi jo artimiausios geležinkelio stoties, garlaivio prieplaukos ar autobusų stoties vežamas valdžios lėšomis.

Dragūnai ligi savo apskrities miesto vyksta komandomis. Komandos viršininkas pristato komandą apskrities komendantui, kuris dragūnus apžiūri, įtraukia juos į sąrašus ir paleidžia namo. Tolesnė dragūnų tarnyba skelbiama komendantūros įsakymuose.

V. Dragūnų tarnyba lygtinėse atostogose

Dragūnai lygtinėse atostogose tarnauja 7 metus (Dragūnų tarn. įst. 5 str.).

Lygtinėse atostogose 7 metus išstarnavę ir norėdami savo tarnybą dar tris metus prailginti, duoda tuo reikalu apskr. komendantui raportą. Apskrities komendantas tokius dragūnus siunčia apskrities naujokų

ėmimo komisijon sveikatai patikrinti. Pripažintus tinkamus tarnauti rikiuotėje palieka tarnauti dragūnais.

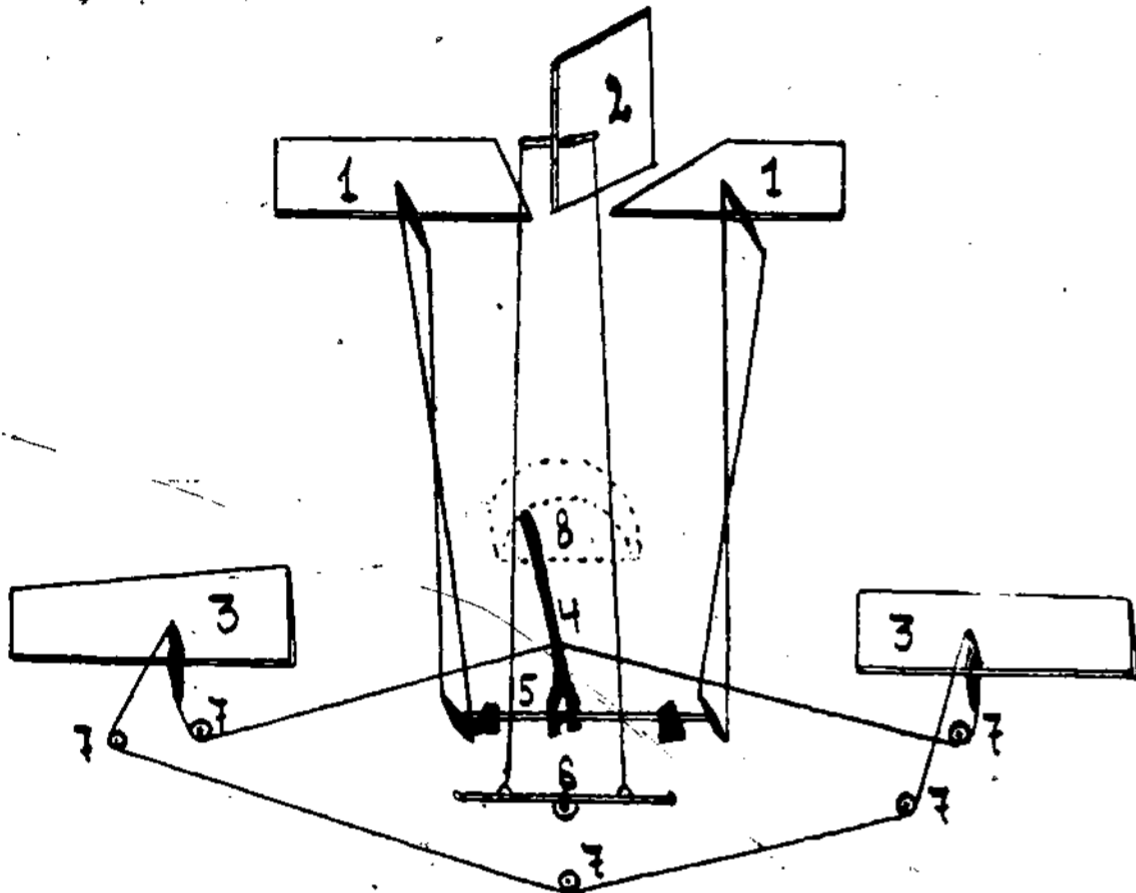
Dragūnus, kurie pripažįstami tinkamais tarnauti tik nerikiuotėje arba kurių pačių, jų tėvų arba globėjų materialinė būtis tiek pablogėjo, kad jie nebegali išlaikyti dragūno arklio, apskričių komendantai paleidžia į atsargą. Materialinės būties pasikeitimas įrodomas vietos savivaldybės įstaigų liudymu.

Kai dragūnas blogai arklį ir turtą prižiūri ir apskr. komandanto ar kitų jo viršininkų įspėjamas nepasitauso, jo arklys ir turtas gali būti gražintas į kavalerijos pulką, o pats dragūnas, jeigu jis buvo priimtas iš naujokų arba prieššaukiamojo amžiaus savanorių, gali būti paimtas į kariuomenę baigti tarnauti tikrosios tarnybos laiką; priimtas į dragūnus, baigęs tarnauti tikrąją karo tarnybą, paleidžiamas atsargon. Šiuo atsitikimu dragūnas privalo taip pat gražinti ir uniformą.

(B. d.)

griaučius, o ant šų traukiama drobė, klijuotė ar skarda. Medinis liemuo savo griaučiais yra panašus į metalinį, bet viskas padirbta iš medžio, o aptraukiamas drobė ar klijuote.

Sparnai yra skiriami visam lėktuvo svoriui kelti, todėl jie, kaip ir visos lėktuvo dalys, turi būti lengvi ir stiprūs. Sparnų yra medinės ir metalinės konstrukcijos. Išilgai sparno eina du ar vienas strypai, prie kurių tvirtinamos visos kitos sparno dalys, kurios ir duoda reikiamą sparnui išvaizdą ir gražią pračiuožiamą formą. Gal būti aptraukti drobė, klijuote ar skarda. Lėktuvų pagal sparnų skaičių yra viensparnių, dvisparnių ir daugsparnių.

Br. 5

Važiuoklė arba hidroplano plūdurai yra reikalingi tam, kad lėktuvas galėtų judėti žemėje. Lėktuvas rieda žeme tada, kai jam reikia persikelti į kitą vietą, kai reikia pakilti ir tūpti. Yra važiuoklių įtaisytų taip, kad, kai lėktuvas pakyla, ratai įtraukiami į liemens ar sparnų vidų ir tuo sumažinamas lėktuvo pasipriešinimas, o šiam sumažėjus lėktuvas gali pasiekti didesnio greičio. Važiuoklė specialios traukos neturi, o jos ratai sukasi tik tada, kai lėktuvą pirmyn traukia propeleris. Prie liemens važiuoklė pritaisyta tokia, atstume nuo lėktuvo priešakio, kad uodega visada svyra žemyn. Uodegai į žemę atsiremti prie užpakalinės liemens dalies pritaisyta — dideliems lėktuvams ratas, o mažesniems pagalys, vadinamas ramsčiu. Ratai ir ramstis turi įtaisytas gumines ar hidraulines amortizacijas, kurios sušvelnina lėktuvo atsitrenkimą į žemę kylant ar tūpant.

Propeleris ir yra tas prietaisas, kuris verčia lėktuvą judėti. Jį suka variklis, kurių yra įvairių pavidalų ir visokių rūšių. Taigi propelerių lėktuvas gali turėti ir daugiau negu vieną; tai pareina nuo variklių skaičiaus. Propeleris gali judinti lėktuvą ir traukdamas jį paskui save ir stumdamas prieš save. Taigi yra propelerių stumiančių ir traukiančių. Kiekvienas propeleris turi vadinamąjį žingsnį, t. y. nueitas atstumas per vieną pilną propelerio apsisukimą. Žingsnio dydis pareina nuo kampo, kurį sudaro propelerio priekinė briauna su vertikaline plokštuma, prisišliejusia prie propelerio.

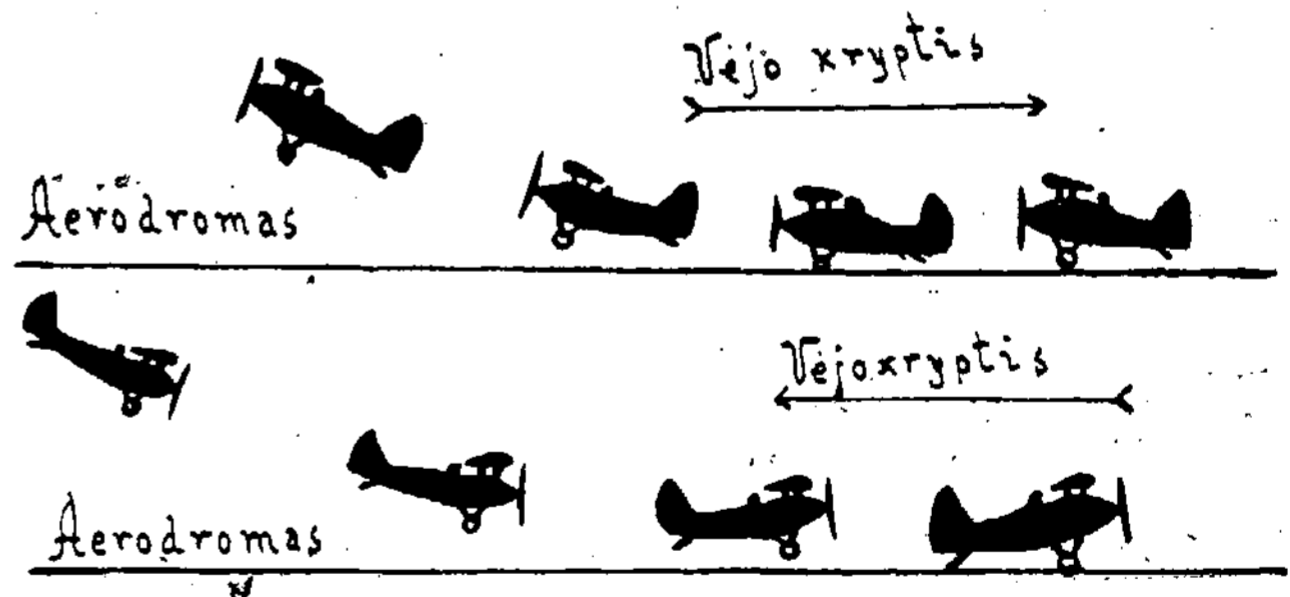
Juo didesnis propelerio žingsnis, juo per vieną apsisukimą toliau nutraukiamas lėktuvas, bet žingsnis turi būti suderintas su propelerio ilgiu, o juo ilgesnis propeleris ir didesnis jo žingsnis, juo reikia didesnės

jėgos jam suksti; todėl reikia galingesnio variklio. Pagal variklio galingumą, lėktuvo didumą ir norimą greitį atitinkamai parenkamas ir propeleris. Kad propeleris nuo oro įtakos nepersimesdinėtų, jis lipdinamas iš atskirų kietmedžio lentelių 2 — 3 cm storumo arba liejinamas iš metalo. Metalinių propelerių žingsnį galima keisti.

Vairais valdomas lėktuvas ridenat žeme ir pakilus ore. Tai yra mažos judomos plokštumos, prijungtos prie sparnų ir uodegos. Jei prie uodegos būtų vien tik vairų plokštumos, tai lėktuvas būtų per daug jautrus ir labai reaguotų į kiekvieną vairo krustelėjimą. Kad tai neįvyktų, prie lėktuvo uodegos, be vairų plokštumų, dar pritvirtinamos ir nedidelės pastovios plokštelės, kurios suteikia pastovumą. Šias plokštumas vadina stabilizuojamomis plokštumomis.

5 brėžinyje parodytas vairų sujungimas ir valdymas. 1 — gilumos vairo plokštuma, kuri kiloja lėktuvo nosį aukštyn ir žemyn. Ji trosais prijungta prie vairolazdės (4), kurią pastūmus nuo savęs lėktuvas eina žemyn, o patraukus į save — aukštyn, nes stumiant ar traukiant ši plokštuma atitinkamu kampu pastatoma prieš oro srovę, o tai ir verčia lėktuvą keisti padėtį. Gilumos vairas sukinėja lėktuvą apie skersinę lėktuvo ašį.

Lėktuvui pasukti į šalis prie uodegos pritaisyta posūkio vairo plokštuma (2). Jos valdymas sujungtas su kojų vairo (6), kurią norimą pusę pasukus, sukasi ten ir lėktuvas. Bet sukinėjant lėktuvą apie vertikalinę ašį vien tik posūkio vairo, gautusi vadinamieji slydimai, nes lėktuvas dar iš inercijos ir, be to, propelerio traukiamas nori eiti tiesia kryptimi, o, spaudžiant vairą, jis sukasi, bet kartu ir slenka į orinę sukimo pusę. Toks posūkis yra lėktuvui pavojingas, nes lėktuvas nustoja greičio ir tampa nebevaldomas. Kad posūkiai būtų taisyklingi, reikia lėktuvą į sukimo pu-

Viršuje: lėktuvo kilimas; apačioje: lėktuvo tūpimas

sę pakreipti. Tam reikalui yra sparnų galų užpakalinėje pusėje pritaisytos plokštumos — eleronai (3). Jų valdymas prijungtas prie vairolazdės ir abu juodu veikia kartu. Kai sukama į kurią nors pusę, tai į tą pusę paduodama ir vairolazdė. Tada išorinio sparno eleronas nusileidžia žemyn, ir oro srovė kelia sparną aukštyn, o sukimo krypties eleronas pakyla aukštyn, ir oro srovė spaudžia sparną žemyn, taip ir kraipomas ar išvedamas iš pavirtimo lėktuvas. Be posūkio eleronai dar vartojami ir darant aukštojo pilotažo figūras.

Taigi visą lėktuvą lakūnas valdo ir kojomis ir rankomis. Jo užimtos abi rankos ir kojos; skridimo metu jis tegali kaitalioti tik rankas, nes vairai tiek lengvai juda, kad pilnai pakanka ne tik vienos rankos, bet ir vieno piršto. Dažniau valdoma dešine ranka,

nes kairioji dar turi stumdinėti ir garo rankeną. Kojos visą skridimo laiką laikomos ant posūkio vairo, bet taip patogiai jos padedamos, kad tai lakūno visai nevargina.

Be sakytųjų dalių, 5 brėž. dar matyti posūkio trosai (5), eleronų trosai su skridinėliais (7) ir lakūno sėdėjimo vieta (8).

Tiek apie lėktuvo dalis. Dar reikėtų šiek tiek pasakyti apie lėktuvo savumus. Kai sakoma, kad lėktuvas jautrus, tai suprantama, kad jis ne nuo kiekvieno nykščio baksterėjimo šokinėja, bet greitai ir gerai klauso vairų.

Sakoma: pametė greitį. Kam to greičio reikia? Be tinkamo greičio lėktuvas ne tik kad nepakyla, bet jei jau ir yra pakilęs, tai netekęs greičio ir nevaldomas krinta žemyn. Kaip vandenyje laivas tik tada valdomas, kai mes jį irklais iriame, taip ir ore lėktuvas tik tada klauso vairų, kai lekia ne mažesniu greičiu, kaip jis yra apskaičiuotas. Be mažiausio greičio, kuriame dar valdomas lėktuvas ore, jis dar turi ir didžiausią horizontalų greitį, kuris dabar tėra pasiekęs tik 710 km per val.

Turėti didžiausią horizontalų greitį kiekvienam lėktuvui būtų gera, bet tai reikalauja didelio variklio galingumo ir tvirto lėktuvo. Todėl siekiant didelio greičio tenka visus kitus gerus lėktuvo savumus paaukoti į greičio sąskaitą. Vidutinis lėktuvų greitis dabar apie 250 — 400 km per val.

Kuo būdu pasiekiamas didesnis lėktuvo greitis? Atsakant į šį klausimą tenka atsižvelgti į tai, kuriam reikalui lėktuvas skiriamas, ir ar jo greičio didinimas nesugriaus visų kitų gerų lėktuvo savumų. Kai siekiama vien tik didesnio lėktuvo greičio, tai lėktuvas daromas, kiek leidžia jo atsparumo reikalavimai, lengvesnis, statomas galingas variklis, gerinamos pračiuožiamosios formos. Lėktuvą lengvinti tiek, kad sumažėtų jo atsparumas, neišsimoka, nes gali sulūžti ore. Apskaičiavus reikalingą lėktuvo atsparumą, jis didinamas vidutiniškai iki 15 kartų, kad lėktuvas nesulūžtų ore, kai skrendant dideliu greičiu padidėja atitinkamai ir lėktuvo keliamųjų plokštumų krūvis.

Kai lėktuvas gali skristi ir labai dideliu greičiu ir labai mažu, tai jo vadinamoji greičių skalė didelė. Paėmus lėktuvą su 90 km mažiausiu greičiu ir 300 km didžiausiu greičiu, jis gali sau pasirinkti atitinkamą skridimo greitį tarp 90 — 300 km. Lėktuvo greitis sumažinamas ar padidinamas duodant daugiau ar mažiau varikliui apsisukimų, o kartu nuo to sumažėja ar padidėja ir propelerio apsisukimai. Tai ir verčia, propelerio apsisukimų skaičiui padidėjus, lėktuvą judėti greičiau, o sumažėjus — lėčiau.

Be didinimo apsisukimų, lėktuvas gali įgyti greičio ir spaudžiant lėktuvą žemyn, t. y. nustojant jau pasiekto aukščio. Čia greitį padidina prisidėjęs prie bendros traukos lėktuvo svoris. Taip, pav., planuojant variklio apsisukimų skaičius tiek sumažinamas, kad jo trauka visai susilpnėja, ir tada tenka lėktuvo nosį paspausti žemyn, kad lėktuvo svorio dalis prisidėtų prie traukos pirmyn. Tai galima padaryti tik tada, kai lėktuvas turi atitinkamą aukštį. Be aukščio jo nosies žemyn nepaspausi. Todėl, neveikiant varikliui, kitokiu būdu greičio negalėdamas įgyti lėktuvas verčiamas tūpti. Greičiui sumažinti, nemažinant variklio apsisukimų skaičiaus, galima gilumos vairu pakelti lėktuvo nosį aukštyn. Tada lėktuvas yra verčia-

mas kilti aukštyn ir ant savo nugaros nešti visą svorį. Nuo to sumažėja skridimo greitis. Greitis yra vienas reikalingiausių skraidymo savumų. Be jo negalima nei pakilti, nei tūpti, nei skraidyti.

Lėktuvui pakilti reikia atitinkamos (100 — 300 m) lygios, be aukštų aplinkinių pastatų aikštės, kad jis bėgdamas dar žeme pasiektų jo tipui reikalingą greitį (60 — 100 km per val.). Kad greičiau šio greičio įsigytų, gilumos vairu pakeliama lėktuvo uodega. Tai daroma dvejopu tikslu: viena, kad palengvėtų lėktuvo uodega ir ne taip labai rėžtųsi ramstis į žemę; antra, kad lėktuvo sparnai atsistotų į horizontalinę padėtį ir mažiau priešintųsi. Išėitų, kad kylant lėktuvas lyg ir spaudžiamas prie žemės, bet tai daroma tik dėl pakilimo greičio, nes nekeliant uodegos ir nespaudžiant lėktuvo prie žemės, jo prabėgimas žeme daug didesnis ir pakilimas labai sunkus. O dažnai dėl šios priežasties, ypač mažoje aikštėje ir visai lėktuvas negali pakilti.

Pakilęs nuo žemės, kilti be greičio aukštyn gali tik labai galingas lėktuvas. Mažesnio galingumo lėktuvas dar palaikomas šiek tiek prie žemės ir tik įgijęs didesnio greičio iš lėto traukia aukštyn. Lėktuvas aukštyn tekyla tik iki atskiros kiekvienam lėktuvo tipui ribos. Šią ribą pasiekus, lėktuvo variklis jau aukščiau nebegali patraukti. Ši riba dabar siekia 14600 m aukščio. O aukščiau negali pakilti todėl, kad oras išretėja tiek, jog lėktuvui reikalingas daug didesnis greitis, kad jis galėtų tokioje aukštumoje kilti aukštyn. Prie visko dar prisideda ir variklio galingumo mažėjimas dėl tinkamo mišinio trūkumo.

Lėktuvo lėkimo tolį ir išsilaikymo ore laiką veikia šios aplinkybės: degamosios ir tepamosios medžiagos atsarga, lakūnų nuovargis, atmosferinės aplinkybės ir lėktuvo greitis.

Lakūnų nuovargį atmesime. Leisime, kad skrenda robotai. Dabartiniai aviaciniai varikliai per valandą vienai arklio jėgai suvartoja apie 150 — 200 gr benzino ir apie 15 — 20 gr tepalo. Tai 600 a. j. variklis per val. suvartos apie 90 kg benzino ir apie 7 — 8 kg alyvos. Tegul vidutiniškai skris po 250 km per valandą, tai 1000 km nusukti reiks 360 kg benzino ir 28 kg tepalo. Šį kelią jis atliks per 4 val. tik ramiame ore. Jei pūs priešingas vėjas, tai dar reikia iš lėktuvo greičio atimti vėjo greitį. Kada skrendamas toks pats atstumas ir prieš vėją ir pavėjui, tai ilgiau užtrunkama — prieš vėją, negu pavėjui. Pav., lėktuvo greitis 250 km, vėjo — 50 km; 1000 km nusukti pavėjui 3 val. 20 min., nes greitis $250 + 50 = 300$ km, o prieš vėją $250 - 50 = 200$ km ir 1000 km nusukti reikės 5 val.

O 1000 km nusukti ramiame ore truks mažiau laiko, negu po 500 km prieš vėją ir 500 km pavėjui, nors iš tikrųjų atrodo, kad ką vėjas pridėjo, tai grįžtant ir atims, bet skaičiuojant štai ką gauname: 500 km pavėjui, $250 + 50 = 300$ km, skrisime 1 val. 40 min.; tą pat atstumą prieš vėją $250 - 50 = 200$, skrisime 2 val. 30 min. Viso 4 val. 10 min., o ramiame ore 1000 km nusuktume per 4 val. Šis skirtumas susidaro todėl, kad vėjas neproporcingai prisideda prie skridimo greičio.

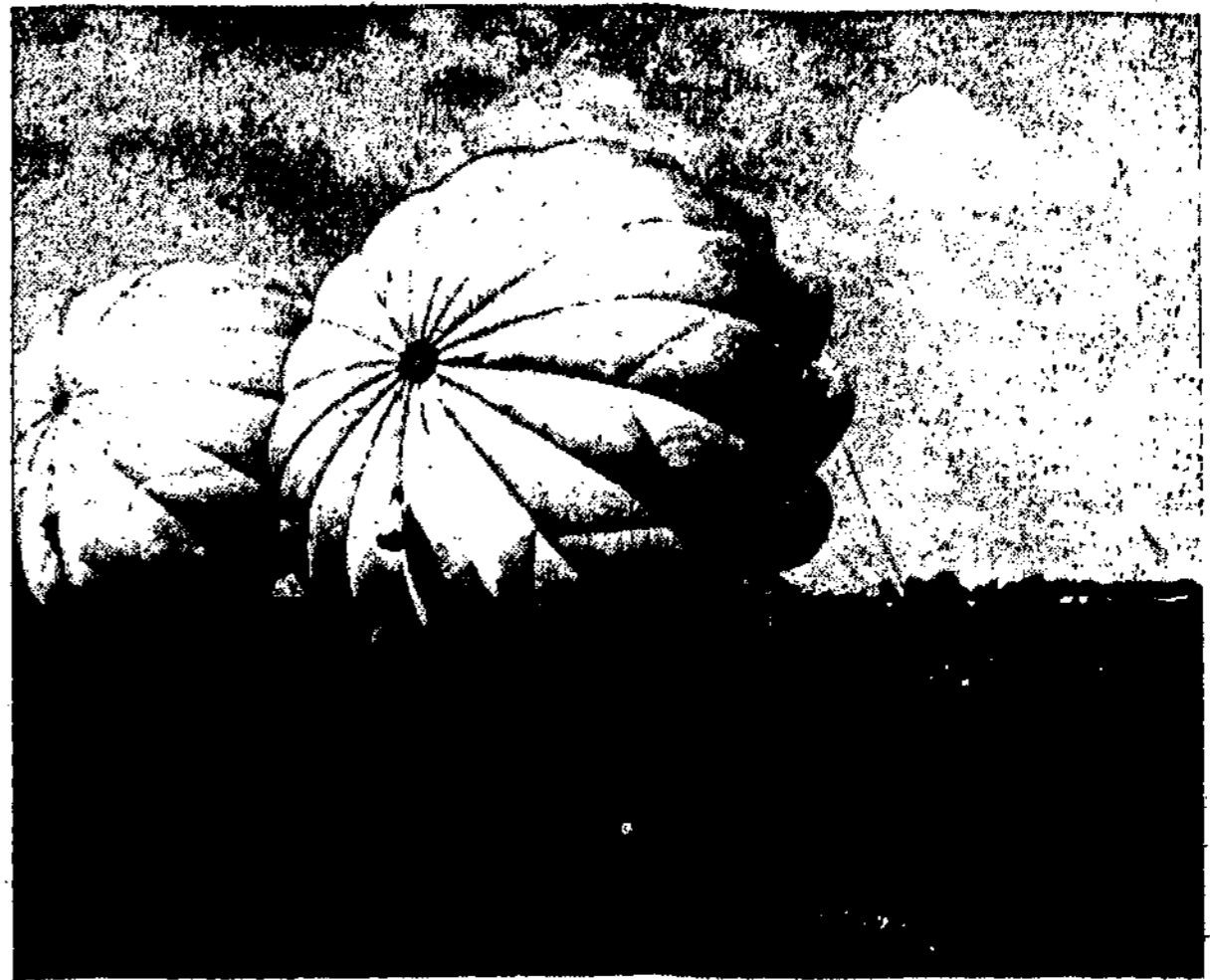
Labai didelės įtakos turi vėjas ir kylant, nes lėktuvo greitis skaičiuojamas dvejopai. Viena, lėktuvo judėjimas žemės daiktų atžvilgiu vadinamas faktiškuoju greičiu, o antraip, vėjo srovės judėjimas pro

lėktuvo sparną — vadinamas techniškuoju lėktuvo greičiu. Juo didesnis techniškas greitis, juo lėktuvas greičiau pakyla nuo žemės. Pav., lėktuvo greitis kylant 80 km, o vėjo 30 km, tai kylant prieš vėją pro sparną srovė susidarys $80 + 30 = 110$ km; kylant pavėjui $80 - 30 = 50$ km, ir todėl tada lėktuvui teks ilgiau pabėgėti žeme, kad dar pralenktų ir vėjo greitį. Paprastai visada kylama prieš vėją.

Tūpiant reikia, kad lėktuvo judėjimas žemės atžvilgiu būtų kuo mažiausias, t. y. toks, kokiu dar lėktuvai tik tik laikosi ore ir su tokiu, kad išeitų gražus, be „ožių“ nutūpimas. Reikia prileisti prie žemės taip, kad abu ratai ir ramstis siektų žemę kartu. Kai didelis greitis, tai lėktuvo atstumą nuo žemės nustatyti nelengva, ir dažnai lėktuvas arba lyginamas, t. y. vedamas į tūpimo padėtį, per žemai ar per aukštai. Lėktuvo judėjimą žemės atžvilgiu sumažina, kaip ir kylant, vėjas, todėl ir tūpiama visada prieš vėją.

Kilti ir tūpti prieš vėją verčia dar ir tai, kad kylant ar tūpiant pavėjui arba šiek tiek šoniniu vėju yra pavojaus, kad lėktuvas dėl mažo greičio, ypač stipriame vėjyje, gali nuvirsti ant sparno ir sudužti.

Jau pakilus ore, dažnai pasitaiko, kad nei iš šio, nei iš to lėktuvą krestelėja tai aukštyn, tai žemyn, ant vieno ar kito šono. Lakūnai sako — „mėto“. Mėtymas pareina nuo oro srovių nevienodo nuo saulės įkaitimo ir išretėjimo ar sutirštėjimo ir stipraus vėjo. Šių sluoksnių nelygumas siekia vasaros metu iki 200 m aukščio. Mėtyti gali ir aukščiau, bet tik tada, kai ten siaučia audra ir kai staiga aukštesnuose sluoksniuose kaitaliojasi vėjo kryptis. Staiga perėjus iš skridimo

Lengvam vėjeliui pučiant vedinami parašiutai

St. Rukšnaičio foto

pavėjui į skridimą prieš vėją, oro srovė pakelia ar nusviedžia žemyn lėktuvą. Į mažus mėtymus lakūnas vairais nereaguoja, nes lėktuvas ir pats iš jų atsitaiso.

Šį rašinį rašydamas neturėjau tikslo išmokyti skraidyti, bet tik norėjau, kad skaitytojas šiek tiek plačiau suprastų lėktuvų laikymąsi ore ir nemanytų, kad skraidymas yra nevisiems prieinamas ir neįkandamas daiktas.

A. M.

Nušvieskim dailiąją literatūrą mūsų karių gyvenimą

Bendradarbiai! Vieni iš jūsų jau prieš kariuomenės dienas rašinėjo įvairiems laikraščiams, kiti tiktai gyvendami kariuomenėje surado savo gabumą ir pasireiškė spaudoje.

Nekalbėsiu čia korespondentų reikalu, bet noriu aptarti tų žmonių pareigas, kurie turi gabumą ką nors atvaizduoti beletristine forma. Kiekvieną savaitę aplanko mus „Karys“ ir, paprastai, toji diena mums būna tikra džiaugsmo šventė. Kiekvienas karys pirmiausia domisi tiktai savąja kariška spauda. Deja! Ar jau šiam vieninteliui mūsų karių ir kariuomenės gyvenimo vaizduotojui, šlam mūsų žurnalui, mes, jaunieji beletristai, nieko naujo negalim duoti?

Gyvenimas eina ir veržiasi vis į priekį ir tasai gyvenimas toks įdomus, viliojantis, o dar labiau kariškas gyvenimas. Visa tai prašyte prašosi gabių beletristų plunksnos! O dabar išeina naujas žurnalas numeris, pavartom jį, perskaitom — visur straipsniai, straipsniai... Aišku, straipsniai savo vietoj, straipsniais stengiamės iškelti naujų minčių, taisyti gyvenimą, straipsniais apibrėžiam vieną ar kitą gyvenimo reiškinių, bet vien tiktai straipsniais jokia būdu negalime viso gyvenimo atvaizduoti.

Kariuomenėje tiek daug įvairumo, tiktai daugiau dėmesio kreipkime to gyvenimo vaizdavimui beletristikos forma. Iš tikrųjų reikia pabrėžti, kad mūsų bendradarbiai dar ne visiškai atsideda šiai literatūros šakai, nors gabumą kai kam užtektų. Vienas kitas pamė-

gina, parašo vieną kitą karišką novelę, apysaką ir nutilsta. Atrodytų, lyg ši literatūros šaka būtų nepageidaujama, bet atvirkščiai, ji labiau mėgiama už sausus straipsnius.

Taip pat niekam nepaslaptis, kad „Karys“ kaip tik tokių rašinių daugiausia ir geidauja, nes tos rūšies medžiagos didelis trūkumas. Jau ne kartą redakcija bendradarbiams yra priminusi šį reikalą ar tai savo atsakymuose, ar laiškais, straipsniais, net skelbdama kariškų apysakų konkursus. Iš bendradarbių pusės tuo tarpu dar nepasirodė jokių žymesnių pastangų ką nors parašyti naują, gerą beletristikos dalyką. Žinoma, tai didelė klaida, kurią turim kuo greičiausiai atitaisyti, daugiau susidomėti gyvenimo stebėjimu, o nauda bus ne tiktai žurnalui, bet kartu ir mums.

Na, kai kas gali pasakyti, kad nors ir netrūksta gabumų šioj srity, tačiau iš kur, pagaliau, paimti temų. Mielieji bendradarbiai, stebėkim gyvenimą ir įvilkim jį į beletristinį drabužį, nelyginant kaip aukščiau darydavom rašydami straipsnius. Pats gyvenimas mums sukuria mūsų naujųjų apysakų, novelių ir kt. veiksmų, tipų, nuotykių. Tik stebėkim gyvenimą! Pav., šiandien pratimai, kuriuose tenka daug ko pajusti, patirti. Kitą dieną, gal būt, taip pat bus nemažiau įdomių pamokų. Visur mūsų pastabi akis mokės surasti sau kokį nors siužetą. Kiekvienoj kariuomenės daly reikia, kad mes viską tiktai stebėtume ir fiksuotume savo plunksna.

Mk. Valaitis

Nepagrįsti nusiskundimai

(Liktinių jaunesniųjų puskarininkių atlyginimo reikalu)

I.

Jau daugiau kaip pusė metų veikia naujas liktiniams puskarininkiams atlyginti įstatymas. Šis įstatymas visų liktinių buvo laukiamas su didžiausiu nekantrumu, nes senas įstatymas buvo be galo netobulus, labai komplikotas ir, kas svarbiausia, liktinių puskarininkių ateitis, senatvė, juo nebuvo pakankamai aprūpinta, o tai sudarė jiems nemažą rūpesčio.

Naujas įstatymas liktinių puskarininkių neapvylė: jis pašalino visus buvusius iki tol netobulumus, užtikrino jų būseną išėjus jiems iš tarnybos ir dargi atlyginimą kiek padidino. Kad naujas įstatymas liktinius puskarininkius patenkino, matyti iš to, jog dėl jo beveik neteko girdėti nusiskundimų, ypatingai iš viršelių ir vyresniųjų puskarininkių tarpo. Teko tačiau girdėti šiokių tokių nusiskundimų, tiesa, labai atsargių, iš liktinių jaunesniųjų puskarininkių tarpo: kai kurių jų, esą, kalbama, kad naujas liktiniams puskarininkiams atlyginti įstatymas jaunesniesiems puskarininkiams ne tik kad nieko nedavęs, bet dargi jų atlyginimą, palyginant su senuoju, sumažinęs.

Panagrinėkime tad, ar taip yra, ar iš tikrųjų naujas įstatymas jaunesniuosius puskarininkius „nuskriaudęs“.

II.

Lyginant liktinio jaunesniojo puskarininkio dabartinį atlyginimą su senuoju, reikia turėti galvoje ta aplinkybę, kad į naują atlyginimą neigiamai atsiliepė 3 nauji veiksniai, būtent:

1) Išskaitymai biudžetui subalansuoti senojo nevedusio jaun. puskarininkio atlyginimo nelieta, nes jo bruto atlyginimas nesiekė 150 lt.; o dabar, bruto atlyginimui padidėjus, šitie išskaitymai liečia ir nevedusio jaun. puskarininkio atlyginimą. Šis veiksnys buvo numatytas, ir jei ne 2 veiksnys, tai jokio nuostolio čia nebūtų buvę.

2) Nuo š. m. kovo 1 d. išskaitymams biudžetui subalansuoti žymiai padidėjus (Vyr. Ž. Nr. 476, eil. 3338), jie skaudžiau palietė visus puskarininkius — tiek vedusius, tiek ypač nevedusius. Čia visai nenumatytas veiksnys, nes, liktiniams puskarininkiams atlyginti įstatymo projektą rengiant, buvo operuojama senomis biudžetui subalansuoti išskaitymų normomis.

3) Nuo š. m. liepos 1 d., karių pensijų įstatymo pakeitimą paakelbus (Vyr. Ž. Nr. 490, eil. 3426), iš pagrindinės algos daromi išskaitymai pensijų fondui; privalomųjų — 6% ir neprivalomųjų (už seną laiką) — 5%. Šis veiksnys nors ir buvo numatytas, tačiau juo, rengiant naują įstatymo projektą, nebuvo operuojama, nes buvo galvojama ir dabar (visai teisingai!) taip tebegalvojama, jog tai nėra išskaitymai tikra to žodžio prasme, o yra taupmenys sau — ateičiai patikrinti. Todėl, atlyginimus lyginant, išskaitymai į pensijų fonda nebuvo imami dėmesin.

Lyginant naują liktinių puskarininkių atlyginimą su senuoju, yra dar viena nenaudinga naujam atlyginimui aplinkybė, — būtent, ta, kad į senąjį bruto atlyginimą buvo įskaitoma maistpinigiai: po 2 lt. 25 ct. per dieną, o per mėnesį (skaitant 30 dienų) — 67 lt. 50 ct. Į šitus maistpinigius buvo įprasta žiūrėti, kaip į piniginio atlyginimo dalį. Matyti, į juos ir dabar taip tebežiūrima tų, kurie kada-nekada reiškia lyg nepasitenkinimo naujuoju atlyginimu. O tuo tarpu maistpinigiai niekuomet nebuvo pastovus atlyginimo elementas. Tik prisiminkime. Kai liktinis būdavo atostogose, tai maistpinigių gaudavo jau nebe 2 lt. 25 ct., bet tik po 1 lt. 75 ct., kas per mėnesį sudarydavo 15 lt. skirtumą jo nenaudai. O kai liktinis susirgdavo ir guldavo į ligoninę, tai maistpinigių visai negaudavo. Suprantama, jog tokį mėnesį jo piniginis atlyginimas buvo visai mažas — tik pagrindinė alga ir butpinigiai (kas juos gaudavo). Taigi dabar, lyginant atlyginimus, tenka pastovų naują atlyginimą lyginti su nepastoviu senuoju atlyginimu, imant aukščiausią, t. y. su pilnais maistpinigiais — 67 lt. 50 ct. mėnesiui, kas, kaip matėme, nevisuomet atitikdavo tikrąybę.

Ir vis dėlto, nežiūrint į nenaudingas naujam atlyginimui aplinkybes, palyginę rasime, jog naujas jaunesniųjų puskarininkių atlyginimas nėra mažesnis už senąjį, o daugeliu atveju pastarąjį dargi gerokai prašoka.

Tik pažiūrėkime. Kadangi biudžetui subalansuoti išskaitymų atžvilgiu visos įgulos suskirstomos į 2 sritis (1 — Kau-

nas ir Klaipėdos kraštas, 2 — visos kitos vietos), tai palyginsime naują jaunesniojo puskarininkio, vedusio ir nevedusio, atlyginimą su senuoju iš vienos ir kitos srities. Savaiame suprantama, jog senam atlyginimui taikinsime dabartines biudžetui subalansuoti išskaitymų normas, nes jei veiktų dabar senas įstatymas, tai vis tiek tie išskaitymai būtų daromi tomis normomis, kurios dabar veikia. Nors Kaunas ir Klaipėdos kraštas priklauso vienai biudžetui subalansuoti išskaitymų sričiai, tačiau jaun. puskarininkių bruto atlyginimas Klaipėdos krašte yra 5 lt. didesnis (skirtumas — butpinigiuose). Bet I srities palyginimams paimsime Kauną, nes čia liktinių puskarininkių (taigi, ir jaunesniųjų) yra daugiausia.

I SRITIS (Kaunas)

1) Vedusio jaunesniojo puskarininkio mėnesinis atlyginimas:

a) Naują atlyginimą sudaro: alga — 170 lt.; butpinigiai — 35 lt. (kas gauna butą natūra, butpinigių negauna, bet į bruto atlyginimą vis tiek įskaitoma); rūbai — vidutiniškai mėnesiui skaitoma 20 lt. (į bruto atlyginimą biudžetui subalansuoti neįskaitoma); kuras — vidutiniškai mėnesiui skaitoma 18 lt. 90 ct. Viso — 243 lt. 90 ct. Biudžetui subalansuoti išskaitoma (iš 223 lt. 90 ct., t. y., be rūbų) — 24 lt. Gauna — 219 lt. 90 ct., neatmetus išskaitymų pensijų fondui (senų įstatymu išskaitymų pensijų fondui taip pat nebuvo daroma).

b) Seną atlyginimą sudarė: alga — 60 lt.; maistpinigiai — 67 lt. 50 ct. (imame geriausią atvejį); butpinigiai — 20 lt.; rūbai — vidutiniškai mėnesiui buvo skaitoma 32 lt.; kuras — 18 lt. 90 ct. (tiek pat, kiek ir dabar). Viso — 198 lt. 40 ct. Biudžetui subalansuoti būtų išskaitoma (iš 166 lt. 40 ct., t. y., kaip ir dabar, be rūbų) — 12 lt. 65 ct. Būtų gaunama — 185 lt. 75 ct.

Skirtumas (219 lt. 90 ct. — 185 lt. 75 ct.) + 34 lt. 15 ct. Atskaičius iš šio skirtumo privalomąjį įnašą į pensijų fondą (6% iš 170 lt.), t. y. 10 lt. 20 ct., lieka skirtumo 23 lt. 90 ct. Atskaičius į pensijų fondą ir neprivalomąjį įnašą už seną laiką (5% iš 170 lt.), t. y. 8 lt. 50 ct., dar lieka skirtumo vedusio jaun. puskarininkio naudai + 15 lt. 45 ct. Tokį rezultatą parodo palyginimas.

2) Nevedusio jaunesniojo puskarininkio mėnesinis atlyginimas:

a) Naują atlyginimą sudaro: alga — 170 lt.; butpinigiai — 15 lt.; rūbai — 20 lt.; kuras — 6 lt. 30 ct. (gauna tik gyveną valdiškame bute). Viso 211 lt. 30 ct. Biudžetui subalansuoti išskaitoma (iš 191 lt. 30 ct.) — 29 lt. 65 ct. Gauna — 181 lt. 65 ct.

b) Seną atlyginimą sudarė alga — 60 lt.; maistpinigiai — 67 lt. 50 ct.; rūbai — 32 lt. (butpinigių ir kuro negaudavo). Viso — 159 lt. 50 ct. Biudžetui subalansuoti išskaitymų nebuvo daroma, nes bruto atlyginimas buvo tik 127 lt. 50 ct., nes rūbai į bruto atlyginimą nebuvo įskaitomi, kaip ir dabar. Išskaitymų biudžetui subalansuoti nebūtų ir dabar.

Skirtumas (181 lt. 65 ct. — 159 lt. 50 ct.) + 22 lt. 15 ct. Atskaičius iš šio skirtumo privalomąjį įnašą pensijų fondui (10 lt. 20 ct.), lieka skirtumo 11 lt. 95 ct. Atskaičius pensijų fondui ir neprivalomąjį įnašą už seną laiką (8 lt. 50 ct.), dar lieka skirtumo ir nevedusio jaunesniojo puskarininkio naudai + 3 lt. 45 ct. Tokį rezultatą parodo ir šis palyginimas.

II SRITIS (provincija, be Klaipėdos krašto)

1) Vedusio jaunesniojo puskarininkio mėnesinis atlyginimas:

a) Naują atlyginimą sudaro: alga — 170 lt.; butpinigiai — 30 lt.; rūbai — 20 lt.; kuras — 18 lt. 90 ct. Viso — 238 lt. 90 ct. Biudžetui subalansuoti išskaitoma (iš 218 lt. 90 ct.) — 36 lt. 20 ct. Gauna — 202 lt. 70 ct.

b) Seną atlyginimą sudarė vienodo dydžio elementai (butpinigiai visose įgulose buvo po 20 lt. mėnesiui), taigi, kaip ir I-oj sirty, 198 lt. 40 ct. Tik biudžetui subalansuoti būtų išskaitoma kiek daugiau, būtent, (iš 166 lt. 40 ct.) — 22 lt. 25 ct. Tad būtų gaunama — 176 lt. 15 ct.

Skirtumas (202 lt. 70 ct. — 176 lt. 15 ct.) + 26 lt. 55 ct. Atskaičius pensijų fondui privalomąjį įnašą (10 lt. 20 ct.) lieka skirtumo 16 lt. 35 ct., o atskaičius ir neprivalomąjį įnašą už seną laiką (8 lt. 50 ct.), dar lieka skirtumo vedusio jaunesniojo puskarininkio naudai + 7 lt. 85 ct.

2) Nevedusio jaunesniojo puskarininkio mėnesinis atlyginimas:

a) Naują atlyginimą sudaro: alga — 170 lt.; butpinigiai — 10 lt.; rūbai — 20 lt.; kuras (vald. bute) — 6 lt. 30 ct. Viso — 206 lt. 30 ct. Biudžetui subalansuoti (iš 186 lt. 30 ct.) išskaitoma 38 lt. 60 ct. Gauna — 167 lt. 70 ct.

b) Seną atlyginimą sudarė, kaip ir I-oj srity, 159 lt. 50 ct., nes ir čia jį sudarė vienodo dydžio elementai; taip pat nebuvo daroma ir išskaitymų biudžetui subalansuoti.

Skirtumas (167 lt. 70 ct. — 159 lt. 50 ct.) + 8 lt. 20 ct. Taigi ir čia skirtumas nevedusio jaunesniojo puskarininkio naudai. Tačiau atskaičius pensijų fondui privalomąjį įnašą (10 lt. 20 ct.), susidaro 2 lt. skirtumas, o atskaičius ir neprivalomąjį įnašą (8 lt. 50 ct.) — susidaro 10 lt. 50 ct. skirtumas tarytum nevedusio jaunesniojo puskarininkio nenaudai. Sakau — tarytum nenaudai; nes, iš tikrųjų, tai nėra skirtumos jo nenaudai: viena, dėl to, kad iš seno atlyginimo išskaitymų pensijų fondui nebuvo daroma, tad netikslu tatau daryti ir lyginant jį su nauju (kas aukščiau mano ir pabrėžta), ir, antra, išskaitymai pensijų fondui (kaip mano taip jau minėta) tai nėra algos sumažinimas, bet taupmenys savo ateičiai patikrinti, o ypač neprivalomieji įnašai, kurie daromi laisvu noru.

III.

Tokiu būdu padarę palyginimus, radome, kad visais atvejais, Kaune ir provincijoje, vedusio ir nevedusio liktinio jaunesniojo puskarininkio dabartinis atlyginimas yra didesnis, negu kad pirma buvo. Atrodo, kad aukščiau nurodytieji skirtumai jaunesniojo puskarininkio naudai faktiškai turėtų būti dar didesni, nes, palyginimams, kaip jau minėjau, į senąjį bruto atlyginimą visur įskaitėme didžiausią maistpinigių mėnesinę normą, kuri tačiau toli gražu ne kas mėnuo tokia buvo: praktikoje neretai ji būdavo žymiai mažesnė. Tiksliau būtų buvę paimti mėnesiui vidutinę per metus mokėtų maistpinigių sumą (55 — 60 litų); aišku, tokiu būdu dabartinio ir senojo atlyginimo skirtumai jaunesniojo puskarininkio naudai būtų išvesti dar didesni, ir jie būtų tikresni.

Iš didžiųjų karių gyvenimo

Kare su būrais 1907 m. Pietų Afrikoje buvo sunkiai sužeistas vienas anglų majoras. Beveik be sąmonės gulėdamas ir labai ištroškęs šaukė:

— Šimtas svarų sterlingų už vieną vandens gurkšnį!

Po valandėlės vėl šaukė:

— Du šimtai svarų sterlingų už vieną vandens lašą.

Tačiau aplinkui nebuvo nieko, kas būtų galėjęs pagirdyti trokštantį sužeistąjį.

Netrukus pasirodė sužeistas raitininkas ir iš savo baklagės pasiūlė sužeistajam atsigerti.

Majoras dėkingai pažvelgė į karį, atstūmė ranka gėralą ir tarė:

— Gerk tamsta patsai, aš jau vistiek mirštu, o tamstai dar reikės eiti į kautynes.

Saulei leidžiantis majoras mirė.

Septynerių metų kare į prancūzų nelaisvę pakliuvo vienas priešo husaras. Grafas de Clermont, vyriausias karo vadas, ėmė klausinėti belaisvį:

— Kur stovi hercogo B. dalys?

— Ten, kur jo negalite užpulti, — atsakė husaras.

— Kiek ten yra kariuomenės?

— Jei turite drąsos, apžiūrėkite ir suskaitykite.

Grafas de Clermont labai nustebto tokiu belaisvio atkaklumu: jam patiko husaro drąsa ir jis paklausė:

— Sakyk gi, ar daug tokių karių turi tavo vadas?

— Aš esu blogiausias, nes atvirksčiai nebūčiau tapęs jūsų belaisviu, — atsakė husaras.

Dar dėl išskaitymų pensijų fondui. Kartais išvedžiojama, jog tie išskaitymai jaunesniesiems puskarininkiams nieko neduoda, nes, išėjus iš kariuomenės, jaunesnysis puskarininkis pensijos negali gauti. Tokie išvedžiojimai yra klaidingi. Tiesa, einant karių pensijų įstatymo pakeitimu, liktinis jaunesnysis puskarininkis, išėjus iš kariuomenės, pensijos negali gauti, bet užtat jis gali gauti kartines pašalpas: 1) paleistas iš tarnybos dėl ligos, likviduojant įstaigą, keičiant etatus ar išstarnavęs pasižadėtą laiką — gauna pašalpą, lygią jo pagrindinei algai, padaugintai iš tarnautų metų skaičiaus, o 2) paleistas iš tarnybos drausmės keliu, teismo sprendimu (neatimant teisės pensijai gauti), arba kaip netinkamas — lygią pagrindinei algai, padaugintai iš pusės tarnautų metų skaičiaus (§ 21). Be to, jaunesniesiems puskarininkiams neužkirstas kelias kilti tarnyboje, o, pakilę į vyresniojo puskarininkio ir dar aukščiau — į viršilės laipsnį, galės išstarnauti ir pensiją, kuriai gauti įskaitomas ir jaunesniuoju puskarininkiu išstarnautas laikas. Jaunesniesiems puskarininkiams tas kelias kilti tarnyboje kaip tik yra labai platus, nes liktinių puskarininkių gali būti laikoma: viršilų 100% bendro jų etatinio skaičiaus, vyresniųjų puskarininkių taip pat 100% bendro jų etatinio skaičiaus, o jaunesniųjų puskarininkių tik 25% bendro jų etatinio skaičiaus. Taigi, vakansijų aukštesniojo laipsnio vietoms dažnai gali atsirasti, o konkurencija — maža. Tik daugiau darbo ir ištvermės, daugiau energijos ir pasiryžimo, — tada nereikės baigti tarnybą kariuomenėje jaunesniuoju puskarininkiu. Prieš didįjį karą rusų kariuomenėje buvo mėgiamas toks posakis: „Menkas tas karys, kuris nemano būti generolu“. Čia pravartu būtų pasakyti: „Menkas tas jaunesnysis puskarininkis, kuris nemano būti bent viršila“. Jei jaunesnieji puskarininkiai bus pasiryžę kilti tarnyboje, tai visokioms kalboms apie tai, kad jų įnašai pensijų fondui mokami, esą be reikalo, nes jie neištarnauja pensijos, — nebus nei vietos, nei pagrindo. Kaip lygiai nėra pagrindo nusiskundimams dėl naujojo atlyginimo, kuo galėjome įsitikinti iš padarytų čia palyginimų.

R. B.

Kariuomenės bibliotekos skaitytojams

Dėl būstynės remonto ir persitvarkymo KARIUOMENĖS BIBLIOTEKA BUS UŽDARYTA nuo rugsėjo 12 iki 24 d.

LORA BĖGA ŠUOLIU

Daug kas man sakė, daug kalbėjo, kad kumelė Lora turinti žmogaus protą, liūto jėgą, naro vikrumą. Tartum viesulas, būdavo, pasileidžia laukais ir įvairias kliūtis skriste perskrenda. Vėjas švilpdavo mano ausyse, o kūnas tirpte tirpdavo. Tą dieną, kai rengėmės išeiti keliolikos dienų žygiui, ją papenėjau duonos riekėmis. Tokiomis žmogiškomis akimis ji į mane žiūrėjo, taip glaudė galvą prie krūtinės, kad, rodos, prakalbės ir pasipasakos visus savo pergyvenimus: kančias, džiaugsmus, nelaimes... Jos akys buvo truputį primerktos, liūdmos, lyg ašarų žymės kampeliuose rodėsi. Lora savo veido išraiška sakyte sakė, kad jos niekas nesupranta, neatjaučia, paprasčiausiu gyvuliu laiko ir širdies neparodo. Daug karių ji nešiojo, anuos per kliūtis šokdino, malonumą teikė, o šie tik pentinus į šonus leido. Patys būdami kalti, visad Lorai baustmes suversdavo... Išeinant iš arklidžių, ji, panertus galvą į mano pusę, žiūrėjo ir tartum prašė:

— Dar pasilik, paglostyk mane.

Pasirengėme. Džiugiai nusiteikę vedėmės arklius, ant jų sėdome. Diena buvo graži.

Mūsų leitenantas komanduoja. Įsako gretomis, o paskui:

— Žingsniu maaaarš!

Lora sudreba. Tie žodžiai jau daug kartų jai girdėti. Visuomet po „maaarš“ ji nori uodegą pakėlus smarkiau pašokti, pasispardyti, bet atsiminus, kad balne sėdi raitelis — susilaiko. Lora pamena vieno tokio pasišokinėjimo vaisius. Šaunus raitelis buvo nupėstinatas, o jos pradėjo visi vengti. Būdavo, kitus arklius jodinėja, o ji, kaip karšta, paliekama arklidėse... Be to, kelių metų kumelės metrikus sutepė įrašu: karšta ir audringa. Kiek ji ant savęs pripyko, kiek gailėjosi neapgalvoto žygio! Bet faktas liko faktu ir po šiai dienai to jai baisaus sakinio iš metrikų niekas neišbraukė.

Palengva slenkame Kauno kalnuotomis apylinkėmis. Ir dainą traukiame ir išdaigas šalia jojančiam draugui pasakojame.

Šiandien daug apjojome. Šilto ir šalto matėme. Keliuose kaimuose buvome sustoję — ir ko ten negavome. Lietuvaitės sūriu, kiaušiniiais, pienu ir gražiais žodžiais mus vaišino. Išjojančius toli palydėjo skareles mosuodamos ir vis klausė: kada vėl užjosite? Ir ką galėjom mes jom atsakyti? Juokaudami žadėjome po savaitės, o jos:

— Užjokite rytoj, poryt, na — bent tris kartus per savaitę...

Už kaimo, puikiame pušyne sustojome nakties poilsui. Visi jo laukė. Buvo gerokai išvargę. Laukiau ir aš. Ne tiek dėl savęs, kiek dėl Loros.

Rytą kėlėme dar su tamsa. Lindome iš palapinių gerai nusiteikę ir dainuodami. Pušynu ir skardžiais aidai „Ko sužvengei, riestas žirge?...“ ir kitos mūsų pamėgtos dainos.

Jojome kalnais ir pakalnėmis. Daug dienų praleidome. Kartais saulė kepino, o kartais ir smarkus vėjas su lietumi siurbėsi į mūsų veidus. Mes nusidažėme tamsaus vario spalva, ir mano Loros grynai bėrą plauką saulė bei lietus mainė į šviesesni. Mane žygis vargino, kaip ir kitus mirtinguosus, o tuo tarpu Lora diena iš dienos vis gyvėjo, linksmėjo. Ir daugybę nesuprantamų žmogui dalykų ji prikrėsdavo. Kartą poilsy, kai skaniomis kareiviškomis riekėmis jos apetitą gerinau, labai nuoširdžiai ji savo šiltas lūpas man prie skruosto prispaudė.

Po kiek laiko vingiuoto kelio mes pasiekėme smėlėtus Neries krantus, toliau dunksančius tamsius pušynus, neūžaugas eglaites, pelkėtus raistus, eiles toliu dengtų gelsvų barakų.

— Tai Gaižiūnų poligonas, — šnibžda man ausin kelionės draugas, buvęs vieno apskrities agronomas. Toliau gusaras Vladas, istoriškos Lietuvos šeimos narys, diplomuotas inžinierius tik spaudžia, tik spaudžia savo foto aparatą, net braška.

Barakiškas gyvenimas visuose persisunkė iki gyvo kaulo. Didesnių patogumų ir meniškesnio kurorto niekas nė nebereikalavo. Gaivinančia vėsuma dvelkė melsvos Neries bangelės, atmušdamos savo dugne baltus su raudonais stogais Ruklos dvaro namus, Padaigų kaimą ir Gegužynę. Neris skandino mūsų sunkaus prakaito lašus, jis mus ir girdė sukaitusius.

Šis keliolikos dienų baraku gyvenimas visus mus poetais — deklamatoriais išugdė. Nesuprantu dabar, kaip giliai į širdį strigo poligoniškos vakarinio patikrinimo apeigos. Čia lakštutė Neries šlaituose savo dainų vakarą pradėdavo, čia pušimis, juodomis nuo vakaro prieblandos, suskambėdavo griaudingi, sykiu ir džiuginanti aušrinės garsai... Koku smalsumu klausydavomės viršilos skambiu balsu skaitančio įsakymo, redaguoto ir išleisto barakų atmosferoj. Viskas atrodė mištiškai, gedulingai, lyg liūdint prie Neries senelio, nešančio mūsų griausmingą „Marija, Marija...“ ir „Lietuva, tėvyne mūsų...“ prie Gedimino tūnojančios pilies sienų. Ir darbas poligone buvo nepaprastas. Visos kautynių rūšys: puolamosios, ginamosios, stabdomosios, atitraukiamosios, buvo atliekamos natūraliausiai. Didžiuliai poligono plotai: nuo upelių Ruklės ir Lomenos iki Šilosėdų, nuo Tartokų iki Batrakų ir Virš. Ruklos, būdavo nuguldyti kovojančiais kariais, dažnai ir jų „lavonais“. Mano draugai ir aš, Lora ir kiti arkliai, mokėsi taikytis prie vietos ir viso kito, kas bus reikalinga ateities kare.

Greitai prasidėjo tikrieji manevrai, kur būdavo priešai ir savieji („raudonieji“ ir „mėlynieji“). Šiuose manevruose dalyvavo beveik visos ginklų rūšys: pėstininkai, artilerija, kavalerija, aviacija, šarvuočiai, ryšininkai, pionieriai. Vaizdas — tikriausių kautynių. Patrankų dunksėjimas, kulkosvaidžių klegesys, šautuvų pokšėjimas ir tankėčių užesys susilieja į vieną karišką ritmingą melodiją, kuri vaiko iš miškų idiliškai besimylinčių elnių šeimas, gąsdina ir liepia nutilti nežinančioms kas čia nutiko lakštingaloms, vyturius iš anksto ryto pakelia iš lizdų ir padangėse lėktuvų burzgimas slopina jų dainas. Kariškasis vaizdas sutrikdo retai apgyvento poligono kasdienią tvarką ir nebandyk, margsis geny, tada ramiai sau iš už sauso medžio žievės riebius kirminus rinkti. Alk tada sykiu su kariais. Alk ir tu, baltoji žuvėdra, klaidžiojanti ant Neries bangų, ir tu, mažutis dagilėli.

Poligone gyvenome ilgai. Daug manevrų matėme ir daug „nukautųjų“ šypsniais laidojome, kurie, kaip ir mes visi, sykiu grįždavo į palapines ar barakus. Artėjo diena (o tai buvo labai panašu į rugpiūtį, nes poligono gyventojai pabalusius nuo kaitrios saulės rugius kirto), kada mes suspausta širdimi turėjom skirti su skeveldrom dainuojančiu poligonu. Šią dieną ilgiausiai prisiminsiu. Apie ją kalbėsiu tik didelių švenčių metu ir tada, kai mano sieloje vėl nusikvatos toji kulkosvaidžių sutartinė, nukreipta kurio nors grobuonies link.

Lora šypsos ir bėga šuoliu.

Rimvydas

Antukas kautynėse

Tai buvo 1920 metais rudenį, prieš pat Visus Šventuosius. Bikonių kaimo vidutinio amžiaus ūkininkas Kabakaitis, apsiavęs medinėmis klumpėmis ir užsivilkęs dideliais kailiniais, ėjo nešinas rezginėmis į klojimą gyvuliams pašaro parnešti. Ėjo susimąstęs ir labai nuliūdes.

Gryčioje tokio pat amžiaus moteriškė kūrė krosnį, dvylikos metų Antukas sėdėjo ant ilgo suolo ir pešė žąsį. Vidury gryčios ant aslos į šiaudus įsiknisę gulėjo penki kareiviai.

— Mama, kodėl šiandien veislinę žąsį papiovei? — tarė berniukas.

— Ar tu, vaikel, vakar negirdėjai, kai lenkai man įsakė šiandien rytui žąsį iškepti? Neduok Dieve, kad taip įvyktų, kaip jie vakar manė.

— Mama, aš vakar daug girdėjau, bet lenkiškai nieko nesupratau. Pasakyk, mama, man ką jie vakar kalbėjo. Gal jie mano visą mūsų kraštą pagrobti?

— Žinoma, vaikel, jie mano visą mūsų kraštą pagrobti ir pavergti mus. Jie nori, kad mes vėl neštume baudžiamą lenkų ponų dvaruose, kaip nešė tavo senelis. Jie sakė, kad ryt būsią Ukmergėje, o po kokių trijų dienų Kaune. Kauną užėmę, greit užkariausią ir visą Lietuvą. Baisus ir vargingas, vaikel, mūsų lietuvių gyvenimas. Vergavom žiauriam rusų carui. Žiaurūs jo kazokai vijo žmones iš bažnyčių, nedavė lietuviškai melstis. Rusams išsinešdinus iš mūsų krašto, atėjo dar žiauresni vokiečiai. Jie per tris ir pusę metų Lietuvą pavertė kalėjimu ir nuskurdusių baudžiauninkų kraštu. Žmonės jiems turėjo duoti įvairias duokles, pradedant pinigais ir baigiant paprastomis miškų dilgėmis. Po šių nevidonų užėjo bolševikai, kurie ne tik turtą, bet ir tikėjimą norėjo išplėsti iš žmonių širdžių, o dabar baigia viską grobti lenkai. Lenkai juk katalikai, bet grobia ir kankina žmones, nė kiek nemažiau už visokius pravoslavus, liūterius ir bedievius bolševikus.

Moteriškė pradėjo verkti.

— Mama, nesvarbu, kad lenkai katalikai, bet jie svetimtaučiai, todėl ir nesiskiria nuo anksčiau valdžiusių mūsų kraštą tautų. Bet, mama, neverk. Lenkai mus ilgai nevaldys ir jie visos Lietuvos neužgrobs. Juos greit mūsų savanoriai išvys iš viso krašto. Aš girdėjau, kaip mokytojas aną savaitę sakė kaimo vyrams.

— Koks mokytojas? — paklausė motina.

— O gi mūsų mokytojas.

— Kur gi tu jį matei, juk jau mėnuo, kai jis čia nebegyvena.

— Jis, mama, praėjusią savaitę traukėsi su būriu šaulių nuo Giedraičių. Kaime buvo sustojęs ailsėti. Jį apspito vyrai, o jis jiems pradėjo pasakoti, kad jie dabar tik trumpam laikui atsitraukia, kol jų susirinkiančios didesnės jėgos. Sakė, kad už kokios savaitės vėl atgal grįšią, vydami lenkus iš visos Lietuvos. Jis, mama, šiek tiek pailsėjęs, nužygiavo su savo būriu Želvos link.

— Duok, Dieve, kad lietuviams pasisektų, tuomet gal ir aš su tėvu pagyventumėm laisvesniu ir ramesniu gyvenimu, negu lig šiol gyvenome. Tu, vaikel, pasiskubink, nes mes jau ir taip užtrukome bekalbėdami, o šie nevidonai greit kelsis ir lieps duoti pusryčius.

Jau baigiu, bet klausyk, mama, kas ten kaime trimituoja? — tarė Antukas.

— Kas ten gali trimituoti, juk kerdžius jau dvi savaiti, kai nebegena bandos į laukus, — tarė motina.

— Mama, tikrai trimituoja! — suriko berniukas.

Tuo momentu gryčioj pasidarė didžiausias triukšmas, kurį sukėlė pabudę lenkų kareiviai. Jie greit rengėsi, tvėrė ginklus ir bėgo galvotrūkčiais į lauką.

Antukas taip pat nerimo. Jis suprato, kad trimito balsas buvo lenkams pavojaus ženklas. Jį apėmė begalinis džiaugsmas. Antukas metė pešes žąsį ir išbėgo paskui kareivius į kiemą.

Kabakaičių kieme ir visame kaime kilo begalinis triukšmas. Lenkų kareiviai raiti ir pėsti lėkė per kaimą. Iš penkių pas Kabakaičius nakvojusių lenkų kareivių, trys, nusitvėrę ginklus, bėgo su kitais Želvos link, o du likusieji, perbalę iš išgąščio, šaukė tėvui, kuris tuo momentu šėrė gurbe gyvulius, kad jis jiems padėtų balnoti arklius.

— O, tu, kekšės vaike, ko stovi?! Greičiau bėk į klėtį ir nešk man balną! — suriko lenkiškai kareivis Antukui.

Vaikas, nors lenkų kalbos nesuprato, bet pamatęs tėvą nešant balną, nubėgo į klėtį, nutraukė nuo aruodų karišką balną ir buvo jau bevelkš pro klėties duris, tik staiga kairiajame kaimo šone pasigirdo du šūviai, o po jų šautuvų ir kulkosvaidžių koncertas. Antukas metė balną ir sukniubo prie akmeninių klėties laiptų. Po kelių sekundžių ir tėvas, metęs lenkų arklius, prišliaužė prie sūnaus, o abu lenkai, nepagalvoję nė vieno akimirksnio, subėgo į arklides.

Skautai parade — praeina pro tribūną

Gaižučio foto

Tėvas, prišliaužęs prie sūnaus, liepė jam šliaužti žeme paskui jį į trobą pas mamą. Nors Antukui buvo neramu dėl mamos likimo, bet jis vis tik tėvo nepaklausė ir paskui jį nešliaužė į gryčią. Jis dabar visą laiką, kol vyko šaudymas, nenuleido akių nuo arklidžių durų, sekdamas ar lenkai išbėgs iš arklidžių ar ne. Lenkų išbėgant nematė. Taip jam bebūnant sargyboj, pradėjo silpnėti ginklų muzika, o ant savo kiemo pamatė keletą lietuvių kareivių.

Antukas, pamatęs kareivius, iššoko iš po laiptų ir pribėgo prie jų šaukdamas: „Valio, mūsų broliai!“ Jis dabar kuo greičiausiai pranešė lietuvių kareiviams, kad arklidėse yra pasislėpę du lenkai. Kareiviai įėjo į arklides ir rado abu lenkus, kuriuos nuginklavę nusiavedė į kaimo galą prie bendro, jau anksčiau suimtu belaisvių būrio.

Dabar Antukas neatsitraukė nuo lietuvių kareivių, kurių kaime buvo gana daug. Lenkai jau buvo kokius du kilometrus nustumti Giedraičių kryptimi, ten ir šaudant buvo girdėti. Lietuvių kareiviai, kurie nesikovė su lenkais, dabar rinko kaime lenkų paliktus ginklus, arklius, vežimus ir kitą karišką turtą. Antukas visą laiką buvo su jais ir padėjo surasti daik-

tus, kurių kareiviai kartais gal ir nebūtų radę.

Po kokių poros valandų sunkaus darbo, gale kaimo buvo apie 30 lenkų belaisvių, 70 arklių, keletas kulkosvaidžių, daug karabinų, pikių, 5 gurguolės ir nemaža smulkesnio kariško turto.

Dabar Antukas su didžiausiu džiaugsmu ir pasitenkinimu prisiminė mamą ir jų abiejų ruoštus lenkams pusryčius. Jis greit bėgo pas mamą prašytą, kad tą žašį paruoštų Lietuvos sūnams ir laisvės kovotojams. Parbėgęs į namus, jau rado grupę kareivių, kuriuos jo mama, ašarotomis akimis iš džiaugsmo, lenkams paruošta žašimi vaišino, o tėvas kažin kur susiradęs trejų devynerių bonkutę, pylė kareiviams dėl apetito po stikliuką, nors kareivių apetitas ir taip jau buvo didelis.

Tą valandą Kabakaičių maža trobelė pamatė džiaugsmą didesnį, negu buvo per Antuko krikštynas. Kabakaitis džiaugdamsis svajojo apie ateitį, kuri atneš laisvę. Jis žinojo, kad atgavus Lietuvai nepriklausomybę, nebeteks vergauti nei svetimtaučiams biurokratams valdininkams, nei lenkti žemai galvą prieš sulenkėjusius dvarponius.

J. Š.

DVIRATININKAI IR MOTORIZUOTOS DALYS

Pr. metais Šveicarijoje manevrų metu iš 2-jo dviratininkų bataliono, 2-sios ir 24-sios dviratininkų kuopų ir 2 motorizuotų sunk. kulk. kuopų buvo sudarytas dviratininkų pulkas. Pulke buvo 2 batalionai, kiekviename po 3 šaulių kuopas ir 1 sunk. kulk. kuopą. Pulkas sustiprintas motorizuotų 75 mm patrankų divizionu.

Dviratininkų pulkas buvo pavartotas pėstininkų divizijos ir kavalerijos brigados remuose. Jam buvo pavedama apėiti prieš sparną arba užimti tam tikras vietas. Dėl savo žygiavimo greitumo, pulkas sėkmingai atliko uždavinius. Tačiau dviratininkų ir motorizuotų kulkosvaidžių bei artilerijos dalių sujungimas pasirodė netinkamas. Buvo atsitikimų, kai motorizuotos dalys per daug išsikišo pirmyn ir buvo prieš užpultos. Motorizuotą bateriją puolė prieš kavaleriją. Pasirodo, kad dviratininkai pririšti prie kelių. Reikalinga arba kavalerija arba motorizuotos pėstininkų dalys. Dviratininkai jau negali suspėti paskui motorizuotas dalis. Manevrai aiškiai įrodė kavalerijos reikalingumą net ir Šveicarijai, kuri turi kalnuotą žemės paviršių.

ITALIJOS—ABISINIJOS KARAS

„Krasnaja Zvezda“ išspausdino užsienio karo spaudos santrauką apie Italijos—Abisinijos karo galimumus. Pabrėžiama, kad būsimasis karas turi būti trumpas, nes ilgiau užsitęsęs karas gali nualinti Italiją, nusilpninti Italijos pozicijas Europoje.

Per vieną mėnesį italų armijos negalės nužygiuoti daugiau kaip 100 km, nes vietos sąlygos (kalnai, klimatas) nepalankios, be to, laukiama ir smarkaus abisiniečių pasipriešinimo. Jei karas būtų vedamas tokiu būdu, tai reikalinga 7—8 mėnesių, kad pasiektų svarbių strategiškų punktų Adis-Abebos (valstybės sostinė) ir Hararo (buv. sostinė ir imperatoriaus tėviškė). Karo operacijas Abisinijoje galima vesti pradant nuo rugsėjo iki balandžio mėn. Per šį laiką operacijos turi būti vedamos be pertraukos. Tačiau tai sunku bus padaryti. Europiečių kariuomenė kolonijose greit pavargsta. Reikalingi ilgesni poilsiai, sustojimai. Todėl kai kuriuose italų laikraščiuose kalbama apie 2—3 metų italų—abisiniečių karą.

NAUJAS PRANCŪZŲ BOMBONEŠIS

Marsel Blok firma sukonstruktavo naują bombonešį „210 Verden“ su dviem varikliais. Naujasis lėktuvas 4000 m aukštyje pasiekia 327 km per val. greitumo, o pakyla iki šio aukščio per 12 min. Su 2 t bombų nulekia 2000 km.

LENKAI PLEČIA ORO SUSISIEKIMĄ

Rugsėjo 5 d. Lenkijoje atidaryta nauja oro susisiekimą linija Varšuva — Gdynia — Malmö. Šioje linijoje skraidys neseniai lenkų Amerikoje įgyti lėktuvai-ekspresai „Douglas DC 2“. Šie lėktuvai pakelia 14 keleivių ir skrenda 300 km per val. greitumu.

NEPAPRASTA SKLANDYTUVO AVARIJA LENKIJOJE

Rugsėjo 4 d. Poznaniuje buvo nepaprasta sklandytuvo avarija. Velkamojo skridimo metu treniruotės sklandytuvui „Komar“ 800 m aukšty, atsipalaidavus nuo lėktuvo, nutrūko vienas sparnas. Pusiausvyros netekęs sklandytuvas perėjo į „suktuką“. Sklandytojas Klonovskis iššoko su parašutu, kuris atsidarė vos 60 metrų nuo žemės.

VOKIEČIAI UŽDARO AERODROMUS

Vokiečių aviacijos ministerija iki š. m. lapkričio 1 d. uždare viešam naudojimuisi svetimtaučiams lakūnams įvairiose Vokietijos vietose 15 aerodromų. Uždare dėl vokiečių karo aviacijos dalių persigrupavimo.

VOKIEČIŲ KARIUOMENĖS MOTORIZACIJA

Vokiečių kariuomenėje yra autotankų dalys, motorizuotosios kautynių rinktinės ir transporto dalys. Motorizuotosios kautynių rinktinės yra tokia kariuomenė, kuri turi motorizuotas susisiekimą priemones ir kurios branduolys — kulkosvaidžių daliniai. Motorizuotosios transporto dalys esti divizijų sudėtyje arba veikia savarankiškai (aukštosios vadovybės valdžioje). Jos gabena karius, ginklus ir karo reikmenes.

Be to, Vokietijoje yra nacionalsocialistų autokorpas, kuriame yra suorganizuoti 4—5 auto pulkai ir tiek pat motociklų pulkų. Motociklų pulkų yra ir tikrojoje kariuomenėje.

ANGLŲ SUNKUSIS TANKAS

Be Vickers'o-16 t tankų, anglų kariuomenėje dabar yra vartojami ir Vickers'o 32 t tankai. Jų duomens šie: ilgumas — 9,3 m, platumas — 3,2 m, aukštumas — 2,75 m, didžiausias greitumas su dviem 180 a. j. varikliais 32 km per val., veikimo tolumas — 320 km, šarvų storumas — iki 25 mm, ginkluoti — viena 47 mm patranka ir 1 kulkosvaidžių didžiajame bokšte ir 4 kulkosvaidžiais dviejuose mažesniuose bokštuose, pereina 4,6 m platumo griovius, įveikia 1,5 vertikalines kliūtis ir 1,3 m gilumo brastas, nulaužia 80 cm storumo medžius ir aprūpinti įvairiomis technikinėmis priemonėmis. Įgula — 10 žm.

NAUJAS AMERIKONŲ BOMBONEŠIS

Neseniai buvo bandomas naujasis Beingo bombonešis. Per 9 val. jis nulėkė 3.600 km. Lėkė 10.000 pėdų aukštyje be nutūpimų. Šis lėktuvas šarvuotas. Jame yra 5 mažojo kalibro patrankos ir 1 t šaudmenų. Įgula — 10 žm. Tuščias bombonešis sveria 15 tonų.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

APDOVANOTI VYTAUTO DIDŽIOJO ORDINAIS

Tautos šventės proga Respublikos Prezidento aktu apdovanoti Vytauto Didžiojo ordinu šie karininkai: gen. št. plk. Kazys Musteikis, gen. št. plk. Kazys Škirpa, plk. Juozas Vidugiris, plk. Andrius Butkevičius, plk. Aleksandras Svilas ir plk. Antanas Banėnas — III-ju laipsniu; gen. št. plk. ltn. Antanas Gaušas, gen. št. plk. ltn. Antanas Šova, gen. št. plk. ltn. Albinas Čepauskas, plk. ltn. Kazys Pažemeckas, mjr. Andrius Balsys, mjr. Kazys Labutis, mjr. Kazys Gudelis ir gyd. mjr. Kazys Gudelis — IV-ju laipsniu; mjr. Alfonsas Šepetytis, kpt. Zenonas Drongys, kpt. Vladas Vaitkus, veter. gyd. kpt. Leopoldas Buividas, kpt. Pranas Kvederavičius, kpt. Juozas Barauskas, kpt. Martynas Striužas, kpt. Jonas Mikėnas, kpt. Antanas Zagurskis ir kpt. Petras Katilius — V-ju laipsniu.

APDOVANOTI D. L. K. GEDIMINO ORDINAIS KAIMYNIŲ KARIUOMENIŲ KARININKAI

Respublikos Prezidento aktu apdovanoti D. L. K. Gedimino ordinais šie užsienio karininkai:

II laipsniu: Latvijos jūros kpt. Spade, III laipsniu — Latvijos karininkai: jūros kpt. Rodinš, plk. ltn. Kocinš, plk. ltn. Mednits, plk. ltn. Petersons, komand. kpt. Barotajs. Estijos kariuomenės: plk. Laurits, plk. Junkur. Suomijos kariuomenės: plk. Svensson ir plk. ltn. Kraemer. IV laipsniu — Latvijos kariuomenės kpt. ltn. Osis ir Estijos mjr. Kõrge.

PAKELTI Į AUKŠTESNĮ LAIPSNĮ

Tautos šventės proga Valstybės Prezidento aktu pakelti į aukštesnį laipsnį šie karininkai: iš majoro į pulkininko leitenanto laipsnį: Juozas Šlepetytis, Pranas Budraitis, Antanas Raudonikis, Eduardas Tallat-Kelpša ir Balys Svilas; iš kapitono į majoro laipsnį: Otto Milaševičius, Stasys Šaulys ir Aleksandras Lapinas; iš leitenanto į kapitono laipsnį: Petras Kavaliauskas ir Viktoras Sakalauskas ir iš jaunesniojo leitenanto į leitenanto laipsnį: Vytautas Kuizinas, Povilas Labanauskas, Juozas Bulota, Domas Digrys ir Jurgis Norkus.

APDOVANOTI VYTAUTO DIDŽIOJO ORDINO 3 LAIPSNIO MEDALIAIS

Respublikos Prezidento aktu Tautos šventės proga apdovanoti Vytauto Didžiojo ordino 3 laipsnio medaliais šie asmenys:

Viršilos: J. Janonis, V. Visockis, J. Aniūnas, K. Svinkūnas, M. Garunkštis, Al. Vachauzas. San. virš. D. Juočepis ir V. Balčiūnas. Kariūnas vyr. pusk. A. Miselis.

Vyr. puskarininkiai: P. Aleksandravičius, M. Parutis, J. Survila, Vl. Liutkus, J. Drandžialauskas, J. Ratkelis, J. Siniakovas, M. Riauka, V. Beresnevičius, Pr. Šveikauskas. San. vyr. pusk. J. Andrikonis ir Eug. Šeškauskas. Kariūnai jaun. pusk. J. Jablonskis ir V. Vilkutaitis. Jaun. pusk. J. Baitis. Kariūnai grand. K. Aleksiejūnas ir J. Kasperavičius. Kariūnas Alg. Tamašauskas.

Kariūnai aspirantai: A. Baleišis, K. Z. Bulvičius, K. Karpus, El. Dulevičius, K. Motiekaitis, K. M. Mikalauskas, Stp. Vaidakavičius.

Krašto apsaugos ministerijos civiliai tarnautojai: D. A. Viskanta, J. Marčiulionis, V. Lapinskas, V. Geidrikas, J. Guobužis, J. Igovinas, Z. Gončarenka, Pr. Astrauskas, V. Jaruševičius, Pr. Bagdanavičius, J. Kudokas, A. Prochorskis, J. Kaselis, Br. Šimulionis, B. Naujokas, K. Artimovienė. Tarnautojas J. Kraujalis.

Be to, 53 atsargos kareiviai (savanoriai kūrėjai, Vyčio Kryžiaus kavalieriai bei 1919—1920 m. tarnavę kariuomenėj) apdovanoti Nepriklausomybės medaliais.

IRENGTA ANTRA ŠAUDYKLA

Dabar 9 pėst. pulkas turi dvi šaudyklas, kuriose galima atlikti šaudymo pratimus. Šaudykla tuo patogi, kad yra kareivinių rajone.

Pulkas šaudyklą pasidarė savo jėgomis, įdėta daug darbo, supilant abejose pusėse pylimus, įrengiant rodytojams blindžius ir t. t., bet dabar vytenininkai džiaugiasi turėdami arti patogią šaudyklą.

KARIO REDAKTORIUS GRĮŽO

Kario redaktorius mjr. Balčiūnas grįžo iš atostogų ir vėl redaguoja Kari.

GRAŽUS REIŠKINYS

P. L. P. Karo Mokyklos liktiniai viršilos ir puskarininkiai pradėjo sparčiai šviestis. Sąrašuose yra 21 liktinis, iš kurių mokosi: keturi septintoje, trys šeštoje ir trys penktoje gimnazijos klasėse; septyni lanko ats. plk. Vyšniausko įsteigtus kursus ir tik keturi puskarininkiai (griežikai) šiuo laiku dar nesimoko. Bet ir šie susitarė nuo šių metų pradėti mokytis, nes nenori atsilikti nuo kitų.

Virš. Venckūnas

BŪSIMIEJI KAREIVIAI JAU GERAI ŠAUDO

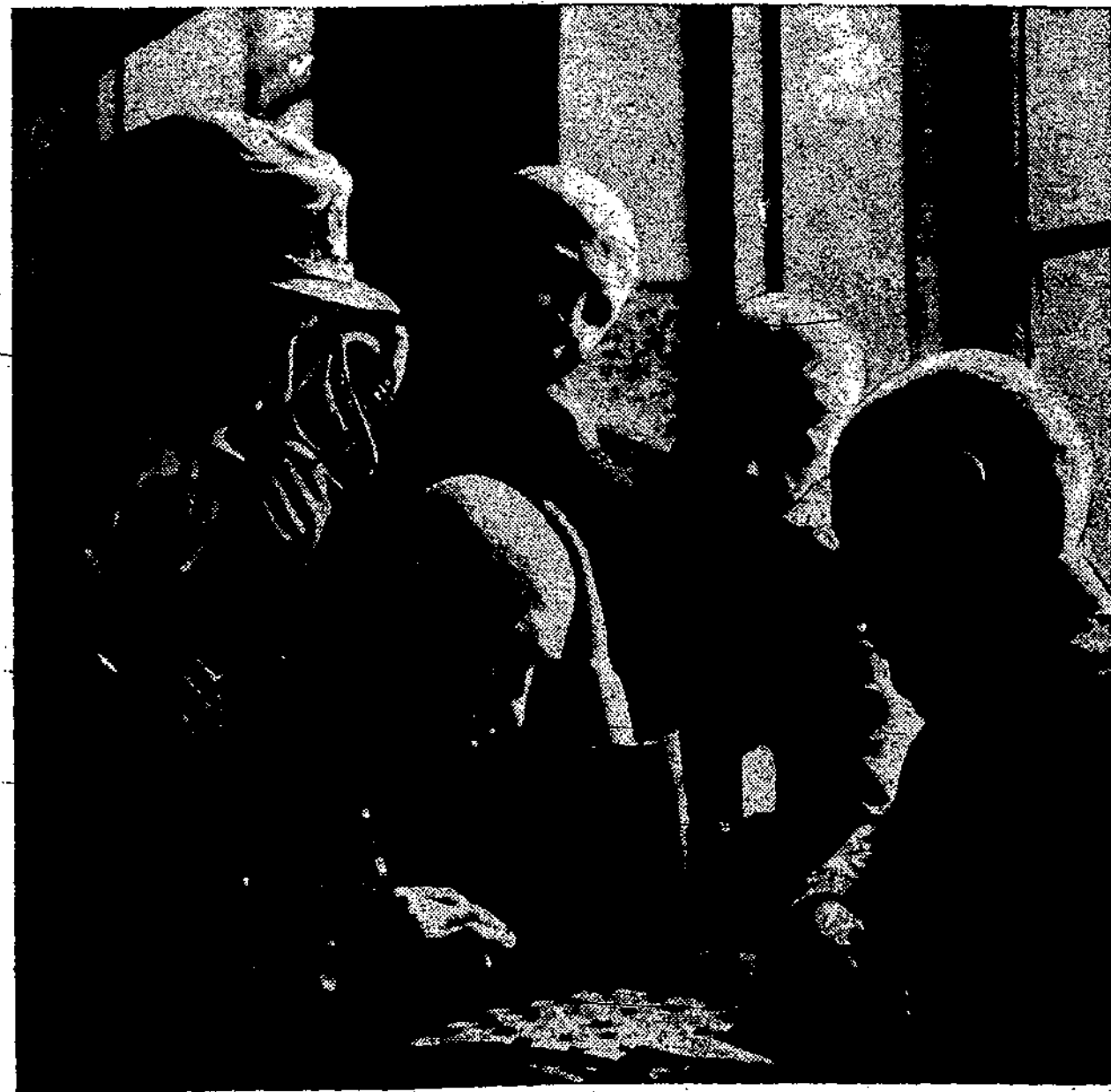
Rugpjūčio 18 d. teko man būti Lazdijuose. Eidamas gatve išgirdau šūvius. Iš gatve einančio uniformuoto šaulio sužinojau, kad už miesto šaudė Seinų šaulių rinktinės būrys. Nors buvo ir toloka, bet nuejau pažiūrėti. Šaudančių buvo apie 20 žmonių, kurie beveik visi buvo uniformuoti ir apie 17—19 metų amžiaus vyrukai. Man bežiūrint iššovė apie 8 šauliai, kiekvienas po 3 šovinius. Iš visų paleistų šūvių buvo tik du pataikymai į 6 žiedą, o kiti į 10, 11, 12 žiedus (taikinytis buvo 12 žiedų).

Truputį negera, kad instruktorius nekreipė dėmesio į klaidas, nes kai kurie, šaudydami nuo atramos, laikė šautuvą paėmę taip, kaip stačiom. Be to, daugumas kartu nuspauzdžia abu gaiduko nuspaudimus.

Virš. Venckūnas

RENGIAMAS NAUJAS „LIKTINIAMS PUSKARININKIAMS ŽINOTINŲ ĮSTATYMŲ RINKINYS“

1934 m. virš. A. Valančius buvo surinkęs ir atskira knygute išleidęs „Liktiniams puskarininkiams žinotinų įstatymų rinkinį“. Dabar šio rinkinio dalis, kiek ji liečia liktinių pusk. atlyginimą, yra fustojusi veikti. Todėl min. viršila baigia rengti naują „Liktiniams puskarininkiams žinotinų įstatymų rinkinį“. Šis rinkinys turėsias dvi dalis: pirmoje dalyje busią įstatymai, o antroje pareigos ir teisės.

Ulonai prie „šaškių“

Dmt. Čibo foto

PRASIDĖJO ARKLIŲ KAUSTYMO KURSAI

Rugsėjo 3 d. karo veterinarijos valdybos arklių kaustymo mokykloje žemės ūkio rūmai surengė IX civilių arklių kaustytojų laidą. Į kursus susirinko iš įvairių apskričių 30 civilių kalvių. Iki šiol mokykla jau yra išleidusi 200 kvalifikuotų civilių arklių kaustytojų.
Virš. A. Va.

LIKTINIAI RŪPINASI SAVO REIKALAIS

2 p. D. L. K. Algirdo pulko liktiniai viršilos ir puskarininkiai, pulko vadovybės padedami, naujai atremontuotose būstinėse rengia savo ramovę. Naujoji ramovė rengiama visai atskirame name, su atskiru įėjimu (seniau svečiams reikėjo vaikščioti per rajoną). Ramovėje rengiama pavyzdinga valgykla, kuri aptarnaus nevedusius liktinius viršilas ir puskarininkius. Taip pat naujoje ramovėje rengiama jauki skaitykla, biliardas ir kiti patogumai atliekamam laikui praleisti. Tose pačiose ramovėse būstinėse taip pat rengiama puiki salė vakarams bei šiaip pasilinksminimams. Salė klojama parketu. Lėšomis rūpinasi veikli ramovės valdyba.

Ramovę įrengus, numatomas jos iškilmingas atidarymas.
A. Gt.

RENGIASI LITERATŪROS, MUZIKOS IR DAINŲ VAKARUI

2 p. D. L. K. Algirdo pulke literatūros, muzikos ir dainų vakarui pulko kariai sparčiai rengiasi. Minimo vakaro rengimu kariai patenkinti, nes jie turės progos pasireikšti meniniais gabumais. Iš karių dalyvių yra keletas, kuriems literatūros darbas nebenaujiena. Yra tokių, kurie laimėję už savo kūrinius šiek tiek premijas; yra ir tokių, kurie jau turi išleidę savo kūrinių rinkinius. Minėtame vakare j. k. Žilionis rengiasi pagroti šių pasaulinių muzikų kūrinius: Dvoržak — slavų šokis, Sarassatte — Andalūzų romansas, Fibicho — Poema ir Raffo — Cavantina. Mokomosios kuopos choras rengiasi sudainuoti šias dainas: 1) Balnok, broleli, 2) Narsiai trips ugningi bėriai, 3) Skuba, plaukia debesėliai, 4) Kur jaunas brolelis, 5) Kur dangus ugnim liepsnoja ir 6) Raitininkų maršą. Tame vakare iš pulko karių rengiasi dalyvauti savo kūryba šie: j. p. J. Leonavičius — apysaka; eil. J. Sidaravičius — eiliuotas feljetonas; j. k. A. Gatautis — apysaka; j. k. Leugaudas — eilėraščiai ir t.t. Be to, dar yra pakviesti P. Vaičiūnas, V. S. Gira, A. Mušinskas-Mušaitis, A. Jasiūnas, V. Viliūnas-Vilčinskas ir kiti.

Vakaro datą nustatys, kada jau bus visiškai pasirengta.
J. k. A. G.

PASIBAIGĖ LIKTINIŲ PUSKARININKIŲ YPATINGIEJI ŠAUDYMO PRATIMAI

7 p. pulko II bataliono liktinių puskarininkių ypatingieji šaudymo pratimai baigėsi. Pirmąją vietą laimėjo 4 kuopos viršila Stankevičius, surinkdamas 698 taškus. Taip pat baigėsi ypatingieji karininkų šaudymo pratimai iš šautuvų ir pistolių. Pirmąją vietą iš šautuvų ir pistolių laimėjo ltn. Verksnys.
Virš. Bliuvas

VYTAUTININKAI GAVO PRIZĄ — RESPUBLIKOS PREZIDENTO PAVEIKSLĄ

Rugsėjo 6 d. kuopos vadas įteikė kulk. būriui laimėtą prizą ir ženkliukus atskiriems šauliams „Geram šauliui“. Prizas laimėtas poligono I-jo laikotarpio metu iš sunk. kulk. šaudant (taikant netiesiai). Būrys gavo „Geram šauliui“ 21 ženkliuką.
V. s. p. Grigoras

BUS ŠAULIU, BET NESISKIRS SU „KARIU“

1 p. pulko būsimieji atsarginiai labai gražiai kalba apie savo tolimesnį gyvenimą, išvykus iš kariuomenės. Beveik visi žada būti šauliais, vadinas, kareivišką mundurą pakeisti į šaulišką. Tačiau nė vienas jų nenorėtų skirtis su „Kariu“, kuris būvęs, esąs ir būsiąs nepamainomas jų šviesos ir tiesos šaltinis, rodąs ginklo brolių tikrą gyvenimo kelią.

SUKURSIM ŠVIESESNĮ GYVENIMĄ

Būsimieji atsarginiai parvykę žada geriau gyventi, negu jų tėvai. Žada mokslinti ir šviesti savo jaunąją kartą, tobulinti ūkio padargus, pirkti mašinas, sekti ūkišką spaudą ir t.t. Šiuos tikrus gyvenimo ir darbo kelius jiems nurodė kariuomenėje viršininkai, už ką būsią sunku jiems atsidėkoti. Tačiau, „kad mūsų viršininkai pamatytų savo darbo vaisius, mes sukursim šviesesnį gyvenimą“, — nutarė keletas būsimųjų atsarginių.
J. ltn. V. Urbutis

ŠAUDYMO RUNGTYNĖS SUMAŽINTO KALIBRO ŠAUTUVAIS KLAIPĖDOJE

Rugsėjo 1 d. 6 pėst. pulko šaudymo aikštėje buvo tarp Klaipėdos sporto sąjungų K.S.S., P.S.K. ir Šaulys šaudymo rungtynės iš sumažinto kalibro šautuvų. Rungtynes laimėjo K.S.S., kurioje yra nemažas skaičius 6 p. p. karių.

Individualiniame šaudyme pirmoji vieta teko v. p. Saukantui iš galimų 300 taškų iššovusiam — 239, antroji vieta teko jaun. ltn. Miliauskui, iššovusiam — 237 taškus, o trečiąją ir ketvirtąją vietą teko pasidalyti kpt. Cijūnėliui ir v. p. Daugelai, iššovusiems po 231 tašką.

Ekipiniame šaudyme I vieta teko K.S.S. sąjungai su 1124 tašk., II vieta — P.S.K. — 1109 tašk. ir trečioje vietoje liko „Šaulys“ su 825 tašk. Ekipoje geriausiai šaudė: Jomantas P.S.K., iššovęs 246 tašku, antras K.S.S., jaun. ltn. Miliauskas — 239 taškus ir trečias K.S.S. kpt. Cijūnėlis — 238 taškus.

Tuo būdu pereinanąją Klaipėdos krašto gubernatoriaus dovaną laimėjo K.S.S. ekipa, o kartines — Klaipėdos sporto apygardos dovanas laimėjo už pirmą vietą v. p. Saukantas ir už antrą — jaun. ltn. Miliauskas.

Virš Ivašinskas

KSS nariai karininkai laimėję per tarpsąjunginį mažojo kalibro šaudymą pirmą vietą (iš kairės į dešinę): j. ltn. Kačergius (civ. apdaru), kpt. Cijūnėlis, kpt. Koškulis, gen. št. plk. Lanskoronskis — įgulos viršininkas, j. ltn. Miliauskas, kpt. Saunoris ir ltn. Jankauskas.

P. Dzicevičiaus foto

RAITUJŲ RUNGTYNĖS — MEDŽIOKLINIS PERBĖGIMAS

Rugsėjo 1 d. Marijampolėj, 9 p. pulke buvo karininkų, puskarininkų, šaulių ir civilių raitųjų rungtynės — medžioklinis perbėgimas.

Šauliams ir civiliams tarpas 2,5 km, kliūčių 11, aukštis 1,10 m, plotis 3 m. Puskarininkiams ir karininkams tarpas 3,5 km, kliūčių 14, aukštis 1,30 m, plotis 3,5 m.

Šaulių ir civilių perbėgime laimėjo: 1 v. Masaitis per 8,5 min., nugalėjęs visas kliūtis. 2 v. Petruškevičius — 9 min., taip pat nugalėjęs visas kliūtis. Šaulių-civilių perbėgime dalyvavo ir viena panelė.

Karininkų ir puskarininkų perbėgime: 1 v. pusk. Dubovikas — 9,5 min., nugalėjęs visas kliūtis. 2 v. jaun. leit. Malskaitis — 10 min.; trys kliūtys nenugalėtos.

Publikoj garsaus nusistebėjimo sukėlė greitas nujojimas nuo visiškai stataus šesupės kranto stačiai į vandenį.

VI. Ramanauskas

NAUJAS KAŽO PIRMININKAS

Plk. B. Štenceliui išvykus į užsienį, jo (Kažo pirmininko) pareigas laikinai ėjo Butavičius. Dabar gi Kamuolio Žaidimų Sąjungos (Kažo) pirmininko pareigas sutiko pasiimti savi-valdybių departamento direktorius Barkauskas.

JSO ATSILYGINO 2:0 (2:0)

Rugsėjo 5 d. pirmenybių rungtynes žaidė komandos, kurios pirmenybių lentelėj eina paskutinėse vietose. Laimėjo JSO santykiu 2:0. Pirmam rate tokiu rezultatu laimėjo Tauras. Dabar JSO turi 5, o Tauras 4 taškus ir viena iš jų liks paskutinėj vietoj.

PALIKO DU ŽYMŲ SPORTININKAI

Didžioji Amerikos lietuvių sportininkų dalis išvažiavo namo. Tačiau du paliko ir gyvens visą laiką Lietuvoj, tai žymus krepšiasvydininkas advokatas Savickas ir boksininkas Knažas. Jie sustiprins mūsų sportininkų eiles.

LIETUVA — LATVIJA 2:2 (1:1)

Ilgai lauktos XXI tarpvalstybinės futbolo rungtynės Lietuva—Latvija jau praėity (IX. 8) ir į sporto istorijos lapą įrašyta, kad futbolo kova tarp Lietuvos ir Latvijos pasibaigė lygiomis — 2:2. Mūsų rinktinė išėjo tokios sudėties: Tašius, kar. Talat-Kelpša, Žebrauskas, Nevinskas, ltn. Marcinkus, Tepferis, Kersnauskas, Paulauskas (antram puslaiky pakeitė Šopys I), Lingis, Jaškevičius ir Gudelis. Latvija išstatė irgi geriausius žaidėjus.

Žaidimo pradžia gana nervuota ir žaidžiama labai atsargiai iki 10 m., kada teisėjas visai nepelnytai latvių naudai priteisia pendelį, kurį Lidmanis paverčia голу — 1:0. Tai buvo skaudus mūsų šeimoms smūgis, tačiau jie imasi iniciatyvos ir latvius visiškai prispaudė, o 28 m. Lingis nesulaikomu smūgiu išlygina — 1:1. Susižeidęs latvių geras puolėjas Vestermanas palieka aikštę ir jį pakeičia Petersonas. Abi rinktinės siekia pergalės golo, tačiau jo iki puslaikio galo nebuvo, nors progų turėjo abi pusės, ypač mūsų šeimai.

Antram puslaiky mūsų rinktinė išėjo pakeista. Latviai irgi pakeitė vieną puolimo žaidėją. Žaidimas pasidaro dar gyvesnis ir stengiamasi pasiekti lemiamą golą ir jį atsiekia 8 m. ltn. Marcinkus — 2:1 mūsų naudai. Tuo galėjo būti ir trečias, bet puolėjai netiksliai šaudė į vartus. 18 m. latvis Petersonas iš abejotinai teisingos pozicijos (ofsaido požiūriu) galvos smūgiu rezultata išlygina — 2:2, kuris paliko iki galo. Tuo būdu mes, Pabaltijo meisteris, nepralaimėjome ir esam moraliniais nugalėtojais (neteisėtas pendelis!).

Rungtynių žiūrėjo apie 5000 žmonių, kurių tarpe buvo šv. ministeris prof. Tonkūnas, anglų konsulas Prestonas, danų konsulas Arnio Vānio, kūno kultūros rūmų direktorius Augustauskas, daug aukštų karininkų ir t. t. Pažymėtina, kad pirmą kartą buvo iškelta FIFOS (tarptautinės futbolo federacijos) vėliava, kurią supo Lietuvos, Latvijos ir Danijos vėliavos (danas buvo teisėjas).

Po šių rungtynių balansas su latviais toks: 3 kartus laimėjome, 6 kart lygiomis sužaidėm ir 12 kartų pralaimėjome.

4300 KM PER 80 DIENŲ

Į Maskvą atvyko 32 Turkmenistano raitelių būrys, kuris savo tolimu žygiu — 4300 km — per 80 dienų įrodė Turkmenistano žmonių ir arklių patvarumą. Raitellams teko joti per dykumas, dideliuose karščiuose ir stingant vandens.

RAITELIŲ LENKTYNĖS

Rugpiūčio mėn. gale Rygoje buvo surengtos tarpvalstybinės raitelių lenktynės, kuriose dalyvavo latviai, lenkai, ir vokiečiai. Švedai ir estai, kurie seniau irgi dalyvavo lenktynėse, šiemet neatvyko. Latviai turėjo 8 raitelius ir 17 arklių, lenkai — 5 raitelius ir 12 arklių, vokiečiai — 5 raitelius ir 16 arklių.

IR MĖS GERAI ŠAUDĖM!

Rugpiūčio mėn. Mažeikių šaulių rinktinės buvo kovos šoviniams kontrolinis šaudymas. Šaudyme dalyvavo per 100 žmonių. Vegerių būrio šaul. Plienai išmušė 102 tašk., ir laimėjo pirmąją vietą, II vietą laimėjo Akmenės būrio šaulys Satkus ir III — Mažeikių būrio šaulys Stuogis.

Š-s-a

PAGERBĖ DIDVYRĮ

Paskiausiam Aluntos būrio susirinkime valdyba būrį perdavė naujai paskirtam vadui Tamošiūnui. Šaul. mok. J. Puodžius supažindino su savanorio kūrėjo, žuvusio šioje apylinkėje kovose su lenkais, karininko Pr. Telksnio asmenimi bei jo nuopelnais kraštui ir vietos šaulių būriui, ir pasiūlė būrį pavadinti jo vardu. Šį pasiūlymą susirinkimas priėmė.

J. Bijūnas

KĖDAINIŲ ŠAULIŲ KONTROLINIO ŠAUDYMO REZULTATAI

Kėdainių šaulių rinktinės būrių geriausieji šauliai šiomis dienomis atliko bendrą kontrolinį šaudymą. Iš visų rinktinės būrių šaudymuose dalyvavo 67 šauliai. Geriausiai šaudė ir pirmą vietą laimėjo Kėdainių naujojo miesto šaulių būrio šaulys Petras Bavarskas ir antrą vietą laimėjo Grinkiškio šaulių būrio šaulys Juozas Rimvydas. Viso šaudymuose pasižymėjo 7 šauliai ir jie apdovanojami ženklų už šaudymą.

Al. R-s

PANEVĖZIO ŠAULIŲ RINKTINĖS BŪRIŲ VADŲ SUVAŽIAVIMAS

Pereitą savaitę Panevėžy šaulių namuose buvo pirmas po sąjungos persitvarkymo būrių vadų suvažiavimas, kurį labai gražia ir rimta kalba atidare naujasis rinktinės vadas komendantas plk. ltn. Andrašiūnas. Tarp kitko plk. ltn. Andrašiūnas priminė ir nemalonius įvykius Suvalkijoje, ragindamas šaulius budėti tėvynės sargyboje ir neleisti niekam drumsti mūsų gyvenimo. Būrių vadai pranešė apie savo apylinkių gyvenimą, kuris visur esąs ramus.

Tarp kitko būrių vadai pageidavo, kad s-gos vadovybė pagamintų naujos uniformos projektą ir kad manevrai būtų daromi, kiek galima vėliau rudenį. Kitas toks pat suvažiavimas nutarta šaukti po poros mėnesių.

A. R-ts

STEIGIAMI NAUJI ŠAULIŲ RAITELIŲ BŪRIAI

Paystris (Panevėžio apskr.). Netoli Panevėžio esančiam Paystrio bažnytkaimy neseniai tebuvo negausingas šaulių būrys, bet dabar šis būrys visais atžvilgiais yra išaugęs ir toli pažengęs: turi savo namus ir kariniai stipriai pasirengęs. Dabar Paystry įsisteigė ir šaulių raitelių būrys, į kurį pačioje pradžioje įstojo 30 šaulių raitelių. Aplamai, dabar šioje apylinkėje reta rasti vyrą, kuris nebūtų šaulys. Yra net po 80—82 metų turinčių šaulių. Šauliams vadovauja ir šiaip daug padeda vietos mokytojai.

Al. Rts

GERAI TAIKO

Rugpiūčio 25 d. prie Germanto ežero 31-mas Rubežaičių šaulių būrys surengė įdomią gegužinę su priziniu šaudymu. Šaudyme dalyvavo liktinių ir atsargos karių. Pirmąją vietą laimėjo ir prizą gavo daugiausia taškų surinkęs to paties 31-mo būrio šaulys Bonifacas Gintalas, šį rudenį tik turįs stoti į kariuomenę.

Rubežaičių šaulių būrys vos antri metai kai įsisteigė ir sparčiai lavinasi, ypač šauliai jaunuoliai, netrukus išeiną į kariuomenę.

Turime džiaugtis, kad mūsų kaimų jaunuomenėje nyksta bailumas bei vergiškumas.

KA NUTARĖ KAUNO PILIES BŪRYS?

Kauno Pilies šaulių būrys narių susirinkime nutarė, kad kiekvienas šaulys ar kandidatas turi paaukoti ginklų fondui po vieną litą. Šauliai savo nutarimą įvykdė ir pinigus įnešė į ginklų fondo kasą.

Alf. Štns

KAUNO ŠAULIŲ DRAGONŲ ŠVENTĖ

Rugsėjo 1 d. Kauno šaulių dragūnų eskadronas prie Raudondvario surengė pirmą raitųjų sporto dieną. Šventę pradėjo pamaldomis Raudondvario bažnyčioj. Po pamaldų buvo raitųjų konkursai. Šokant per kliūtis I vietą laimėjo šaulys Čelka (R. b.), II — š. Čepas ir III — š. Čizanauskas. Greičio lenktynėse laimėjo I vietą š. Žukelis (Ramučių b.), II — š. Cikota ir III — š. Jaras. Gražaus jojimo I vietą laimėjo šaulys Naseckas (Užledžių b.), II — š. Babkaitis ir III — š. Čizanauskas.

Alf. Štns

Klemensas Jūra

VIENYBĖJE — GALYBĖ

Pirmasis skridimas

Na, tik pamanykite, gerbiamieji! Įsėsti į blizgantį, metalinį paukštį ir pažvelgti iš aukštųjų erdvių, kai pilki debesėliai tau pakaušį glosto ir plaukus kedena... O tada ir užsiėmimų aikštelėje likusieji ginklo draugai atrodo nelyginant skruzdėlės.

Taigi, gauti paskraidyti lėktuvu yra malonumas keliais kilogramais didesnis negu skyrininko pagyrimas už stropų šautuvo išvalymą...

Šį reikalą paėmęs dėmesin ir jį gerai iš visų pusių apsvarstęs, sargybų kuopos eil. Laisvutis pasiryžo būtinai gauti paskraidyti. Ir dar didesnę ūpą pakėlė kuopos vadas, kada per pasikalbėjimą su kuopa jis pareiškė, kad visiems stropiems ir drausmingiems kariams bus leista paskraidyti lėktuvu.

Eil. Laisvutis, atvažiavęs iš plačių Suvalkijos lygumų — šiaudinės pastogės sūnus — niekuomet nemanė, kad jam teks garbės į plieno paukštį atsisėsti. Bet būrininko užtartas, kaip pirmasis karys kuopoje, ir kuopos vado leistas, kariškais žingsniais nužygiavo į aerodromą. Vaikščiojo Laisvutis apie lėktuvus ir išdrąsinęs priėjo prie starto viršininko.

— Gerai, galėsi tamsta skristi, matau, kad esi drąsus karys, — nusišypsavo viršininkas.

— Tamsta kapitone, aš jokio „štoparo“ nepabūgsiu...

— Gerai, gerai... pritaisykite, vyrai, jam parašūtą ir paskolinkit akinius. —

kreipėsi starto viršininkas į mok. lakūnus.

Laisvutis pradėjo žvalgytis; žemė tik bėga, skuba, tolėja... tartum ims ir pranyks erdvėse ir ieškok tu jos! — Jau Kauno gatvės ir plentai virto tik mažais brūkšneliais Laisvučio akyse... — Gal mes kylame į stratosferą? — pamane.

Aukštumoje ir šaltis buvo vidutiniškas... staiga, „Albatrosas“ pradėjo svirti į dešinę šoną ir jau Laisvutis nesąmoningai gniaužė blizgančią parašūtą rankenėlę...

Lakūnas, matomai, tik norėjo išmėginti eil. Laisvučio drąsą, nes lėktuvus, išlyginęs greitį, vėl rijo kilometrus vieną po kito...

Laisvutis padrasėjo.

Bet dabar lėktuvo pragariškai kaukęs motoras staigiai nutilo ir padarė staigų „suktuką“. Laisvutis neišsigando.

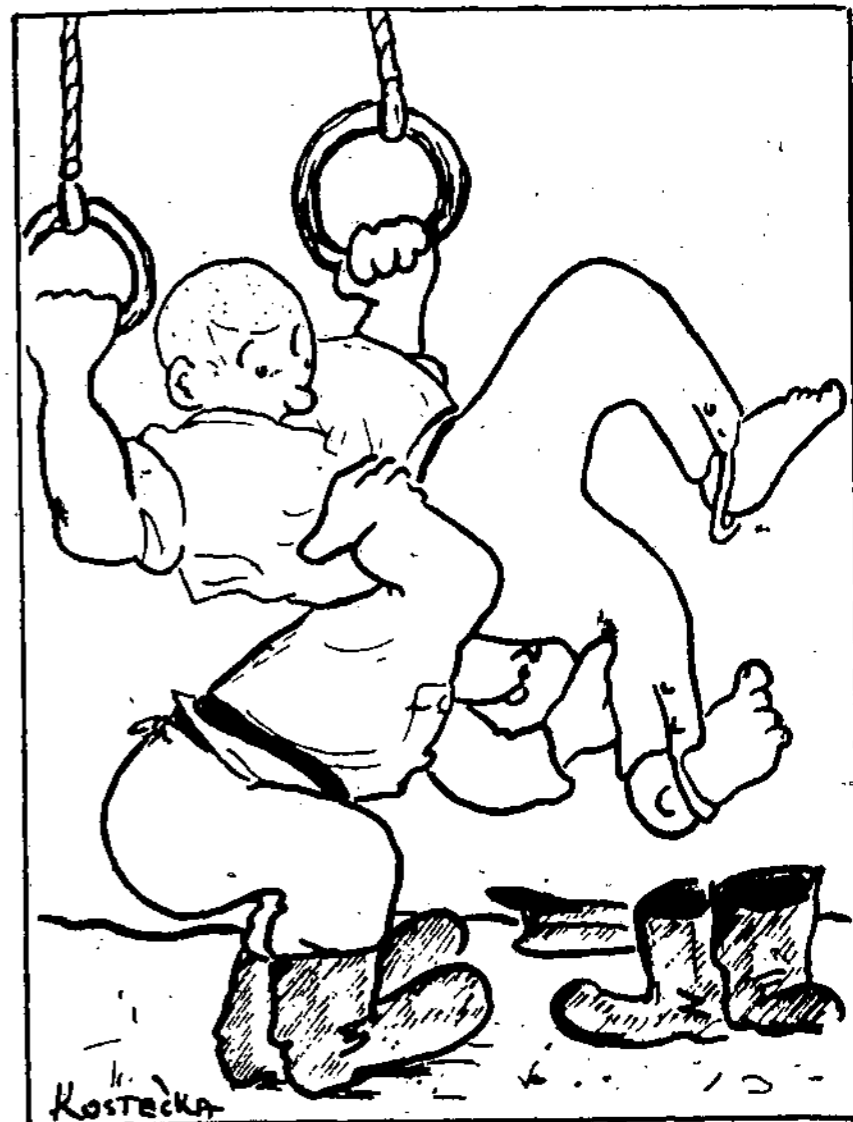
— Na ir ko man bijoti? Avarijos? Ne. Aš turiu parašūtą, tad nė „kopotai“ man nebaugus...

Laisvučiui besižvalgant, lėktuvus visai nelauktaime smeigė nosimi žemyn...

— Krintame! — šuktelejo Laisvutis ir užsimerkė...

Ir kuomet jis vėl apsidairė, jau buvo žemeje.

Sugrižęs į kuopą Laisvutis, draugų klausiamas, kaip pavyko pirmasis skridimas, pareiškė, kad žodžiais to malonumo negalima apibūdinti — reikia patiam pergyventi!

Artelninkas padeda virėjui

NEREIKALINGAS ATSARGUMAS

Viršila: — Atsargiau elkitės su šiais dinamito patronais. Pernai vienam Lenkijos mieste dėl sutrenkimo žuvo penkiolika kareivių ir vienas kapitonas.

Na ujo kas: — Būkim ramūs!.. Šito niekad čia neatsitiks!

Viršila: — Kodėl taip manai?

Na ujo kas: — Juk iš viso čia mudu du.

Dr.

AKCINĖ BENDROVĖ

Jaun. kareivis Kilpa kreipiasi į draugą:

— Girdėjau, mėgsti flirtuoti?

— Taip. Bet čia merginos, kaip išgautytos.

— Taigi. Pastebėjau. Dėl to ir steigiu akcinę bendrovę iš Putros, savęs ir tavęs. Tinki?

— Nesuprantu...

— Reikalas paprastas: Putros — su manumai, mano — planai, tavo — pažintys, o flirtuosime iš eilės.

Dr.

SUPRANTA PAREIGAS

Vienas aukštas valdininkas, vaikščiodamas kareivinių rajone, pamatė du kareivius su nuogais durtuvais varančius trečiąjį, ir sumanė pajuokauti.

— Kur varote šį kareivį?

— Į daboklę...

— O ar skaitėt kuris šv. Raštą?

— Ne.

— Labai gaila. O ten parašyta, kad reikia mylėti savo artimą kaip pats save. Taigi ir į daboklę negalima vesti...

— O tamsta skaitėt drausmės statutą?

— Ne.

— Labai gaila. Pamafytumėt, kada reikia vesti.

Dr.

Mūsų lėlių teatras

Dmt. Čibo foto

Kariuomenės leidiniai

KARIŪNAS 18 nr.

Praejo vasara ir baigėsi tam tikras sezoninio darbo ratas. Pradedamas tarytum naujas darbas, naujas gyvenimo tempo žingsnis. Toks pasiryžimas ir toks gyvumas, judrumas matyti šiame Kariūno numery. Temos ir mintys aktuales, įvairios. Greta rimtų idėjinių ar programinių straipsnių, įpinamas lengvesnis ūpo dalykėlis, ir net gražaus humoro kūrėliai. Viskas gyva ir judru, kaip patys kariūnai, kaip jų rimti užsimojimai, atlykio ilgesys, svajos ir trykštančios jaunystės juokas, laisvų valandėlių pasismaginimai.

Ižangoje — Laikas ipareigoja. Čia autorius sulaiko mūsų dėmesį ties dabartinio gyvenimo reiškiniais ir rimtai pataria apsigalvoti, suprasti. Įdomios kelios mintys dėl atsargos jaun. leitenantų 10 mėnesių kursų. Vasarą kariūnai stažo reikalui buvo dalyse, arti susidūrė su kareiviu. Visi tie patyrimai ir išpūdžiai rado atgarsio rašiny — Mintys stažo dienas prisimini. Mes jau įpusėjom, Paskutinė daina, Taip žemė verda, Aš lauksiu — savo išpūdžių, išgyvenimų ir vasaros nuotaikos aidai.

Įdomūs margi Mūsų Gyvenimo puslapiai. Įdėtas pamokomas dalykas — Karo technikos netikėtumai didžiajam kare.

Toliau svarbi naujiena — atskleidžiamas karo mokyklos istorijos skyrelis, kuriame bus dedama įvairi karo mokyklos istorijai medžiaga. Redakcija to skyrelio pratarmėj kreipiasi į visus buvusius karo mokyklos auklėtinius ir kviečia rašyti, siųsti prašomos medžiagos. Pradžiai įdėta karo mokyklos kūrimosi užuomazga ir vyr. ltn. Mačio išpūdžiai.

Oficialioj daly paskelbtas Karo Mokyklos statutas, statutui vykdyti taisyklės ir Atsargos jaun. leitenantų kursų įstatymas.

Pabaigoje Dainos iš Gaižiūnų laukų. Kai kurios jų jau girdėtos per radio iš poligono ir labai maloniai priimtose, kitos naujos. Čia yra: Poligone, Sunku gyventi, Oi, akys, akys, Noriu miego.

Savo dienas karo mokykloje pažymėjo mokytojai kariuomenės rengimo kursų metu ir dabar atsargos jaun. leitenantai. Čia irgi eilėmis aprašyti jų gyvenimo žingsniai, išpūdžiai ir mintys.

P. Dulakis

Naujieji leidiniai

VAIRAS 9 nr.

Adomas Majauskas rašiny vardu Non Serviam — nenoriu klausyti, tarnauti — iškelia šių dienų mūsų gyvenimo neigiamus reiškinis, nihilizmą, separatizmą ir kt. Kazys Sruoga, kalbėdamas apie dabartinę ūkininkų būklę, iškelia mūsų ūkiškojo gyvenimo negalavimus ir vyriausybės pastangas kiek galima visa tai palengvinti. Juozas Matusas plačioje istoriškaj studijoj smulkiai išnagrinėja Ukmergės mūšio aplinkybes, nuo kurio šiemet suėjo 500 m. J. Murka nurodo, ką reiškia mokyklai jos stebėjimas ir tyrimas. Pr. Brenderis plačiai supažindina su Q. Horacijaus Flacco kūryba, gyvenimu ir to laiko aplinkybėmis. (tuo pažymima 2000 m. jo gimimo sukaktuvės). Klaipėdietis rašo apie kovą dėl kultūrinių pozicijų Klaipėdos krašte. S. L. Ivošiškis straipsnyje Moderniniai pagonyš parodo šių dienų Vokietijos veidą.

LIETUVIŠKOJI ENCIKLOPEDIJA IV tomas, VI sąsiuvinis Tebeaiškinami žodžiai raide B. Šitam sąsiuvinį pradeda ma nuo Brėslaujos aps. ir baigiama Bronislava.

Ansas Bruožis. MAŽOSIOS LIETUVOS MOKYKLOS IR LIETUVIŲ KOVA DĖL GIMTOSIOS KALBOS. Redagavo Vincas Vileišis. Didž. ir Maž. Lietuvos kultūr. bendradarbiavimo s-gos finansų m-jos tarnautojų skyriaus leidinys. Kaunas. 1935 m. 96 psl. Kaina 1,50 lt.

Šios knygos autorius A. Bruožis, gimęs 1876 m. lapkričio mėn. 10 d. Martynų k., Klaipėdos parapijos, buvo paprastas raidžių rinkėjas, baigęs tik pradinę mokyklą. Tačiau nepaprastu savo darbštumu ir atsidavimu yra įdėjęs nemažą indėlį ir į mūsų literatūrą. Per visą savo gyvenimą jis trūsė, dirbo, rašė, rinko medžiagą lietuvių literatūros ir kultūros istorijai. Pagaliau mirdamas (jis mirė 1928 m. gruodžio mėn. 27 d. Klaipėdoje) visas savo kuklias santaupas (per 30.000 litų) paliko fondui lietuviškiems raštams leisti.

Kalbamas A. Bruožio rašinys yra labai svarbus ir naudingas darbas. Čia yra surinkta daug medžiagos Mažosios Lietuvos mokyklų istorijai. Bet dar daugiau čia nagrinėjama kova dėl lietuvių kalbos. Iš pradžių prūsų valdžia lietuvių

kalbos ne tik neslopino, bet dar ją rėmė, leido lietuviškas knygas, davė lietuviams stipendijų, leido lietuvių kalbą dėstyti mokyklose ir t.t. Tačiau paskui vokiečiai ėmė lietuvių kalbos teises siaurinti, o pagaliau 1872 m. spalio mėn. 15 d. įsakymu lietuvių kalba buvo visiškai iš mokyklų pašalinta. Lietuviai ilgai kovojo dėl savo gimtosios kalbos. Rašė karaliams prašymus, siuntinėjo delegacijas, skundėsi seimuose, ieškojo užtarėjų tarp vokiečių ir t. t. Aukštesnioji valdžia lietuviams viešai žadėdavo patenkinti jų prašymą, juos girdavo, guosdavo, ramindavo, bet slaptai savo darbą dirbė ir kiek įmanydama griove lietuvių kalbos tvirtoves. Ir šiandien mes galime matyti to darbo vaisius ne tik aroje Nemuno pusėje, bet ir šioje, t. y. Klaipėdos krašte.

Šiandien Klaipėdos krašte dar kovojama sunki kova dėl lietuvių kalbos teisių. Kad toji kova būtų sėkmingesnė, reikia susipažinti su priešininko priemonėmis. Tos priemonės tiek seniau, tiek dabar tebėra tos pačios. Šiuo atveju kalbamoji knyga gali būti labai naudinga. Reikia, kad su ja susipažintų kiekvienas lietuvis, kiekvienas lietuvių kalbos kovotojas.

Šis rašinys jau buvo spausdinamas 1923 m. „Mūsų Žinyno“ 10 — 13 nr. Dabar jis atskira knyga atspausdintas. Tuo būdu jis dabar bus visiems prieinamas.

Ypač būtų naudinga, kad ši knyga kuo plačiausiai praplistų Klaipėdos krašte. Gal būt ji parodytų senųjų lietuvininkų meilę ir prisirišimą prie lietuvių kalbos ir paragintų jaunuosius grįžti prie savo gimtosios kalbos, dėl kurios jų tėvai tiek yra kovoję ir kentėję. Juk daugelis šių dienų vokietininkų yra vaikai tų narsųjų lietuvių kalbos kovotojų, kuriuos autorius mini savo veikale.

Pravartu šią knygą įsigyti ir kareivių bibliotekoms.

Redakcijos atsakymai

J. S. 1) Nuo 1935 m. IV. 1 d. Tamsta visai pagrįstai gaudavai V tarnybos kategorijos algą su vienu trijų metų priedu, būtent, 220 lt. Naujais šių metų etatais pakėlus Tamstą nuo 1935 m. VIII. 1 d. į VI tarnybos kategoriją, kyla klausimas, ar dabar, VI kategorijoje, Tamsta turi teisę gauti VI kat. algą su vienu trimečiu (264 lt.), ar turi gauti tik I laipsnio VI kat. algą, t. y. be trimečio (240 lt.).

Valstybės tarn. atlyginimo įst. pakeitimo (Vyr. Žin. Nr. 372, eil. 2542) nustatyta, kad valstybės tarnautojai (taigi ir civiliniai Kr. Ap. Ministerijos tarnautojai ne karininkų vietoje), kurie ligi 1930 m. gruodžio m. 31 d. yra įgiję teisę aukštesnio laipsnio pagrindinę algą gauti, gauna ją ir toliau. Tačiau šita teisė Tamsta jau pasinaudojai, kai, po pertraukos tarnyboje, nuo 1932 m. VIII. 1 d. iki š. m. IV. 1 d. gaudavai V kategorijos algą su dviem trimečiais. Nuo 1935 m. IV. 1 d. nauju valstybės tarn. atlyg. įst. pakeitimu (Vyr. Žin. Nr. 476, eil. 3337) niekas negali gauti daugiau kaip 1 trimetį, todėl ir Tamsta toliau gaudavai V kat. algą tik su 1 trimečiu. Pakėlus dabar Tamstą į VI kat., iš pradžių atrodytų, jog, vadovaujantis aukščiau paminėtų įstatymo pakeitimu (Vyr. Ž. Nr. 372, eil. 2542), būtų galima ir VI kategorijoje gauti algą su 1 trimečiu. Tačiau taip tik atrodo, o iš tikrųjų taip nėra, nes šiam įstatymo pakeitimui vykdyti instrukcijoje (Vyr. Ž. Nr. 396, eil. 2711) aiškiai pasakyta, kad valstybės tarnautojas, kuris pakyla atlyginimo kategorijoje, gauna pirmą didesnę naujos kategorijos laipsnio pagrindinę algą, jei jo naujos kategorijos pagrindinė pirmo laipsnio alga būtų mažesnė už pakilimo metu gaunamą pagrindinę algą. Kadangi Tamstos dabartinės VI kat. I laipsnio alga (240 lt.) yra ne mažesnė, o didesnė už pagrindinę algą, kuri buvo gauta pakilimo metu (220 lt.), tai Tamsta ir tegali dabar gauti tik I laipsnio VI kat. algą, t. y. be trimečio. Tamstos nurodomu Ministerių Kabineto 1924 m. X. 22 d. nutarimu (1924 m. XI. 6 d. raštas Nr. 1999) negalima remtis, nes išaiškinta, kad jis reikia laikyti panaikintu (Įsak. kar. š. m. Nr. 20 § 1 posmai — 1 ir 2; 3 dėl II trimečio nebeveikia).

Tiesa, iš Tamstos žinių matyti, kad 1929—1930 metais Tamsta gaudavai VI kat. algą su 1 trimečiu. Taigi kyla mintis, gal tuo remiantis galima būtų pripažinti Tamstai prie dabartinės VI kat. 1 trimetį. Tik čia kelia abejonę toji aplinkybė, kad įstatymu, kuris suteikė teisę gauti ištarnautą ligi 1930 m. gruodžio m. 31 d. aukštesnio laipsnio pagrindinę algą (Vyr. Ž. Nr. 372), Tamsta, kaip aukščiau minėta, vieną kartą jau pasinaudojai. Be to, iš suteiktų žinių nematyti, dėl kurios priežasties Tamsta iš tarnybos būvai pasitraukęs, o tatai turi nemažos reikšmės, nes, jei, pavyzdžiui, kas atleistas dėl netinkamo pareigų ėjimo, tai jam anksčiau tarnautas laikas į ištarnautą laiką trimečio priedui gauti neįskaitomas. Jei to-

kieb atsitikimo nebuvo, tai klausimas aiškintinas, bet tik ta prasme, kad teigiamai klausimas galėtų būti išspręstas tik susitarus su atitinkamom įstaigom (gal net su Valstybės Kontrolė). Patartina klausimą iškelti oficialiai, pridėjus smulkias tarnybos žinias.

2) Valstybės tarnautojų pensijų ir pašalpų įstatymui vykdyti taisyklių § 9 (Vyr. Ž. Nr. 235, eil. 1526) pasakyta, kad, jei tarnautojas, perkeltas į žemesnę kategoriją, vėl pakyla į tą pačią kategoriją, tai išlaikymas į pensijų ir pašalpų fondą iš senos ir naujos algos skirtumo nedaromas. Tačiau Tamsta nebuvai perkeltas iš aukštesnės kategorijos į žemesnę, bet iš VI kategorijos, po pertraukos tarnyboje, pats stojai tarnauti V kategorijoje ir dabar vėl naujais etatais pakeltas į VI kategoriją, todėl atrodo, kad minėtų taisyklių § 9-tas Tamstai negalėtų būti pritaikytas. Galima pamėginti ir šitą klausimą iškelti oficialiai. Gal išaiškintų ir kitaip.

Vyr. pusk. Pačkauskui. Pagal Karių pensijų įstatymą (§ 13) karinės prievolės atlikimo laikas į pensijai ištarnauti laiką įskaitomas. Likiniu puskarininkiu ištarnautas laikas įskaitomas visas, t. y., kad ir su pertraukomis buvo tarnautas. Pertraukos negali būti įskaitytos į pensijai ištarnautą laiką, nes įskaitomas tik tarnautas laikas, o iš netarnauto laiko — tik teisėtų atostogų ir nelaisvėje išbūtas laikas (nekalbant apie ligos laiką). Taigi, iki š. m. liepos mėn. 1 dienos, nuo kurios veikia karių pensijų įstatymo pakeitimas (Vyr. Ž. Nr. 490, eil. 3426), Tamstai į pensijai ištarnautą laiką gali būti įskaityta: tikrosios tarnybos — 1 met. 11 mėn., likiniu prieš pertrauką — 1 metai, po pertraukos, t. y., nuo 1927 m. VI. 1 d. ligi 1935 m. VII. 1 d., — 8 met. 1 mėn., o iš viso — 11 metų. Jei Tamsta nori, kad visas tas laikas būtų įskaitytas į pensijai ištarnautą laiką, tai reikia sumokėti pensijų fondui už visą tą laiką, neišskiriant ir tikrosios tarnybos po 5% nuo pagrindinės mėnesinės algos. Ši suma gali būti sumokėta iš kartų, bet jos sumokėjimas gali būti ir išdėstytas, tačiau ne ilgiau kaip laikui, kiek tikrojoje tarnyboje ir kiek liktinio sąlygomis bendrai yra ištarnauta iki š. m. liepos mėn. 1 d., taigi, Tamstai — per 11 metų, mokant kiekvieną mėnesį po 5% iš priklausančios tą mėnesį pagrindinės algos (ist. pak. §§ 37¹, 38¹ ir 38²).

Jaun. pusk. L. Jaselskiui. 1) Naujas liktiniams puskarininkiams atlyginti įstatymas (Vyr. Ž. Nr. 470, eil. 3297) seną liktinių puskarininkių įstatymą tose vietose, kur kalbama apie atlyginimus ir apie pašalpas, — panaikina (§ 62).

2) Nors naujas įstatymas tas seną įstatymą vietas, kur kalbama apie pašalpas, ir panaikina (vadinasi, jog daugiau jos pilnumoje nebebus mokamos), tačiau jis suteikė liktiniams puskarininkiams teisę gauti seną įstatymo nustatytą pašalpų paskutinės pašalpos dalį, proporcingą ištarnautam ligi š. m. vasario mėn. 1 d. laikui (§ 58). Ši pašalpos dalis apskaičiuojama ne iš naujos, bet iš senos pagrindinės algos, nes paskutinė alga, iš kurios gali būti mokama pašalpos dalis, buvo š. m. sausio mėn. alga, t. y., kada Tamsta gavai tik 60 lt.

3) Š. m. rugsėjo mėn. 15 d. Tamsta ištarnauji teisę gauti pašalpos dalį, proporcingą Tamstos ištarnautam iki š. m. vasario mėn. 1 d. laikui, būtent, už 4½ mėn. (nuo 1934. IX. 16 d. iki 1935. II. 1 d.). Taigi, Tamsta turėsi teisę gauti pašalpos $(\frac{60 \cdot 2}{12} \times 4\frac{1}{2})$ 45 lt. (š. m. Įsak. Kar. Nr. 53 § 1 p. 21). Tai bus paskutinė pašalpa senu (ir iš dalies nauju) įstatymu.

Ant. Šlapaičiui. Galvosūkių autoriams taškai neįskaitomi už jų galvosūkius, nes už tai jie gauna atlyginimą.

Eil. R. Lukinskui. Tamstos straipsnį dėsimė, tik šiek tiek sutrumpinsime.

St. Sagačiui. Paradai visur ir visada daromi pasidžiaugti, sukelti ūpą, nuotaiką. Tai yra savo tautos pasirodymas, todėl negali būti apmokami. Ginklams renkami pinigai kitokiais būdais.

J. k. P. Sakalauskui. Permažas cenzas — neprimtų.

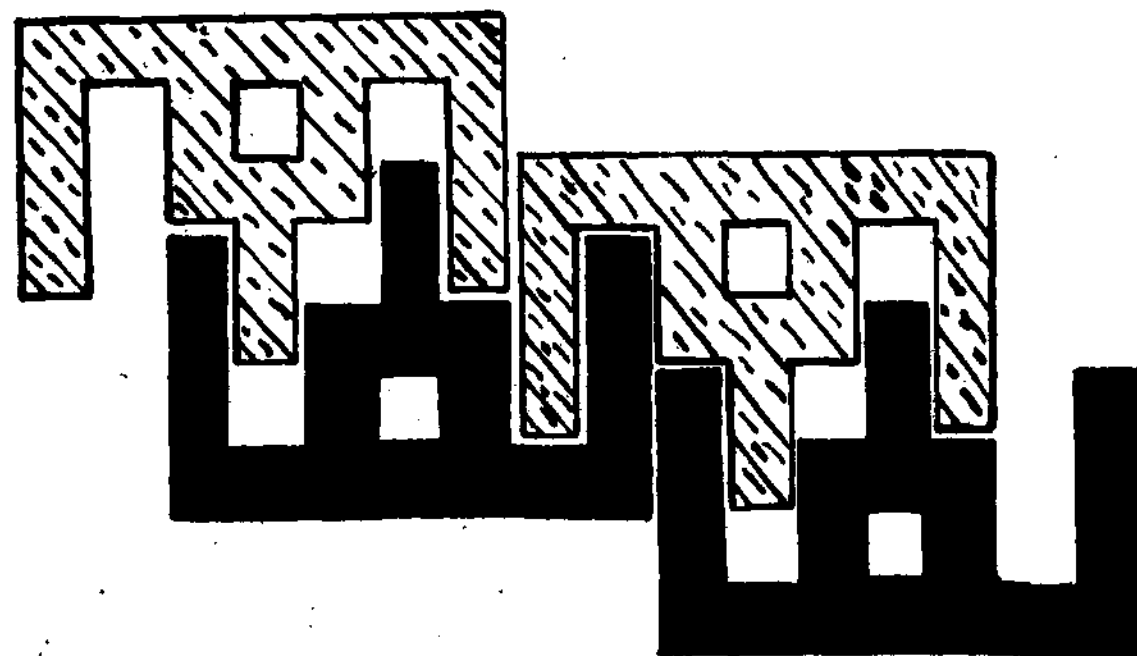
Klaidos atitaisymas

„Kario“ Nr. 36 pusl. 829 rašiny „Ginklų Fondas“ išibrovė klaida — praleista sakinio dalis. 14—16 eil. iš apačios vietoj sakinio: „Kad nebūtų progos pasireikšti aukų rinkėjų blogai valiai, aukos savo keliu jau telkiamos į Sąjungą ginkluotoms krašto jėgoms remti“, turi būti: „Kad nebūtų progos pasireikšti aukų rinkėjų blogai valiai, aukos bus renkamos per visuomenines organizacijas, kurios savo keliu jau telkiamos į Sąjungą ginkluotoms krašto jėgoms remti“.

Pranešimas

Š. m. rugsėjo 15 d. Kretingoje atidaromi didžiuliai amerikonišku tempu (per du su puse mėnesio) pastatyti šaulių namai. Atidarymo iškilmės 1 val. po pietų. Vakare plati programa su vaidinimu, duetu, baletu, kupletais, linksmiais broliais, choru ir t. t.

Galvosūkių 33 nr. sprendimas

Gerai išsprendė: 1) v. p. J. Zapkus (1 p. p.), 2) J. Astrauskas (Pvlik.), 3) J. Sakalauskas (Pvlik.), 4) J. Sprainaitis (Plb.), 5) v. p. A. Pliauskys (1 p. div. št.).

Galvosūkis Nr. 37

(Vert. 1 tšk.)

Sugalvoti šiuos žodžius: 1) Šiltų kraštų augalas. 2) Europietis. 3) Žemėj yra. 4) Žymus mokslo įstaiga Pabaltijo miestas. 5) Mašinoms reikalingas. 6) Nesveikas žmogus. 7) Terminas vartojamas prekyboje.

Iš pirmųjų žodžių raidžių, skaitydami žemyn, gaukite žuvusį dėl Lietuvos laisvės kari. Visi žodžiai turi turėti viduryje dvibalsę „al“.

B. Ag.

NORINTIEMS PAŠTU ĮSIGYTI „DAINUOJAM“

Išėjus iš spaudos kariškų dainų rinkiniui „Dainuojam“, daugelis siūnčia kar. štabo spaudos ir švietimo skyriui po 1 lt. 80 ct. ir prašo atsiųsti minėtą dainyną.

Pranešame, kad kariams, šauliams ir moksleiviams kainuoja 1 lt. 80 ct. tik patiems atsiimant, o paštu siūnčiant reikia pridėti dar 30 ct. už persiuntimą. Todėl ir tie, kurie jau atsiuntė 1 lt. 80 ct., turi dar atsiųsti 30 ct., nes, atvirksčiai, negalėsime išsiųsti knygos.

Papildintas Karo mokslų žurnalas „MŪSŲ ŽINYNAS“

Prenumeratos kaina metams: aktyviosios tarnybos ir atsargos karininkams—25 lt.; atsargos kariams studentams, kariūnams, puskarininkiams ir kareiviams—12 lt.; civiliams tarnautojams kareivių vietose 18 lt.; civiliams — 30 lt. Užsieny dvigubai.

Redaguoja plk. ltn. Vytautas Steponaitis.
Leidžia Kar. št. Spaudos ir švietimo skyrius.

Adr.: Kaunas, „Mūsų Žinynas“.